Flinchs Almanak

1902

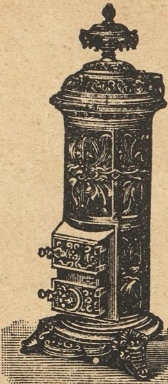
61 AARGANG.

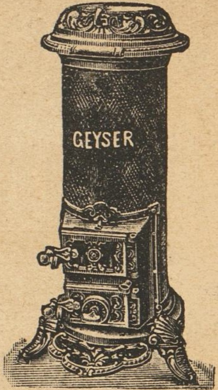
Redigeret af Johan Skjoldborg.

JENS HANSEN,

øbenhavn K. **15, Vestergade 15.** Kjøbenhavn K.

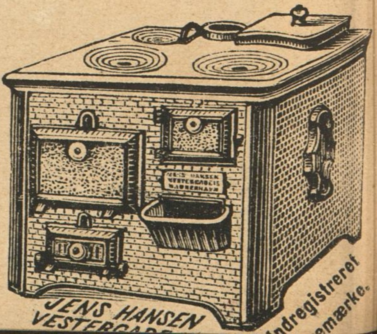

Geyser Ovnen fra 20 Kr.
Eneudsalg for Danmark, Norge og Sverrig. Bedste eksisterende Fodvarmer. Stedsebrændende. Uhyre Varmeevne, ringe Brændselsforbrug. Firkantede Kogeovne med 1 Koge-
største Ring 11½" **26** Kr. Magasinovne, Kogeindretning, Rysterist
Kr. Do. Fodvarmende 61" **31** Kr. Do. 83" høj 380 ℔ **47** Kr. Stedse-
ndende Kakkelovne **26** Kr. Skolekakkelovne. Smaa Kogeovne 10"
ehul **7** Kr. Komfur, Størrelse 17×26" 2 Kogehuller 85 ℔ **7** Kr.
nfur 20×26" 3 Kogehuller, Stegeovn, Endeplade 175 ℔ **13** Kr.
nfur med 3 Kogehuller, Stegeovn, Endeplade, Komfurets Bredde 28½".
de 22½", Kogehullerne 12½", 10½", 5½", Vægt 200 ℔ **16** Kr.
ste Komfur i Danmark til **16** Kr., kan kun faas hos mig. Komfurer med støbt eller smedet Stegeovn samme Pris. Varerne leveres fragtfrit paa Bestillerens nærmeste Dampskibs- eller Jernbanestation.

Fritstaaende Kedler.
Pot. 26 Kr. 65 Pot 30 Kr.

Sivert paa Gruset.

En Historie af Anton Andersen.

Helt udenfor Herdrups fede, lermuldede Marker, klemt inde mellem Løvenholms Skove og de store Bakkedrag, der gik bag om Byen, laa en halv Snes Tønder Land, fattig, forsømt Jord, der i Mands Minde havde ligget udyrket hen. Hele Strækningen bestod næsten udelukkende af Grus og var som overstrøet med større og mindre Sten. Nogle smaa, tørstraaede Græsarter i Forbindelse med Padderokker og gul Snerre afgav i Sommertiden en sparsom Næring for nogle Husmandsfaar; men ellers var den graa Harekløver med de blegrøde, lodne Hoveder og Bakketidslen, der stod stiv og strag, baade Sommer og Vinter, de mest fremtrædende Planter paa den store Fælled. Den havde lige siden Udskiftningens Dage tilhørt de Herdrup Bymænd i Forening, men var endelig for en ren Slik bleven overdraget den rige Jakob Lund, der paatænkte at plante den til med Skov. Men magelig, som han var, lod han den henligge urørt Aar efter Aar og syntes ikke at kræve af den større Fordel end den, han havde, ved at leje den ud til Græsning for Husmændenes Faar.

I Begyndelsen af Hundredaaret var der dog blevet afgivet en Krog af Grusfælleden til Byggepladser, og tre Smaahuse havde rejst sig i Ly af Løvenholms Storskov. Til hver af Hytterne hørte en sølle mager Havestump, som flittige Hænder møjsommelig havde opdyrket og nogenlunde frugtbargjort. Husene havde faaet Navn af „Skovkrogen", men i daglig Tale kaldtes de blot „Gruset". Den mest ejendommelige af Mændene paa Gruset var nimodsigelig Mikkel Sivert, en lille, lavstammet Slider med en Ryg som en Flitsbue og et alt for stort Hoved, der næsten syntes at mangle Hals. Skønt aarelangt Slæb

og en evindelig, haardnakket Kamp for Brødet havde sat dette Slidernes typiske, tunge Sløvhedspræg paa hans brede Ansigt og mærket de magre, skarptskaarne Drag, saa glemmer jeg dog aldrig de blanke, forunderlig lysende Øjne, hvormed han til Tider kunde se op paa en. Disse Øjne aabnede for lukkede Skodder, saa man en flygtig Stund saa ind over friske Sjælevange, der under andre Forhold maaske vilde have baaret rige Ax. Om Sommeren havde han aset med Tørveskæret i de store Moser eller gødet Herdruppernes fede Muld med sin Sved; men om Vinteren huggede han Træer og satte Favnebrænde i Herregaardsskoven. Aldrig var der en Time at spilde. — Hvor havde han og Bodil dog hængt i, siden de kom sammen! Hvor havde de spentet og sparet paa alle Leder og Kanter! Og gloede saa ikke alligevel Armodens magre Sulteuhyre hvert Øjeblik ind ad Døren til dem og var nær ved at tage Pippet fra dem! Det var ikke Mikkels største Daad, at han havde sat tolv raske Børn ind i Verden; men det var den, at han ved egen Hjælp, uden nogen Sinde at ty til Sognet, havde født dem op, medens begge hans Naboer, der dog ikke havde nær saa mange, for længe siden havde givet sig over. Dette skaffede Mikkel en vis Anseelse, og der faldt nu og da et rosende og opmuntrende Ord baade til ham og Bodil. Og det var for dem som smaa livnende Solstænk over den trange Livsvej; de stivede sig ud paany og saa trøstig fremad.

Mikkel kunde aldrig holde Rede paa, hvornaar de enkelte af hans Børn var født. Naar han derfor talte om dem, nævnte han dem altid som hørende til „de ældste", til „Mellembørnene", eller til „Sildefødningerne". Blandt Mellembørnene var Sønnen Sivert; og han var sikkert nok den gæveste af Mikkels Drenge. Han var opkaldt efter Bedstefaderen, den gamle „Sivert Tærsker", om hvem der endnu fortaltes adskillige Historier fra Hoveriets Dage. Det var den eneste Mand paa Løvenholms Gods, der ikke var bange for den gamle Baron. Han turde endog vove at trodse dennes Vrede; og mange erindrede endnu, at han havde tilladt sig at minde Herremanden om, at en Arbejder dog ogsaa er et Menneske. En mere udholdende Slider end gamle Sivert fandtes næppe, og Mikkel glædede

sig, hver Gang han hos den lille Sivert fandt et Træk, som mindede ham om Faderen. Forøvrigt var Drengen bare Mikkel i en ny Udgave, maaske en Smule ændret og forbedret. Den lille Sivert havde stor Lyst til boglige Sysler, og da han i sit ellevte Aar kom op at tjene hos Jakob Lund, vankede der mange sure Ord, fordi han hang for meget i Skolebøgerne. Han glemte dog ikke derover Arbejdet, da han fik Kræfter til ret at tage fat. Ved Konfirmationen var han omtrent lige flink, hvad enten det gjaldt Kundskaberne eller Slidet.

„Jo, jo,“ ytrede den gamle Herdrup Degn, „Sivert ser mig, min Tro, ud til n o g e t.“ Og det vidste alle, at disse Ord i h a n s Mund var omtrent den højeste Ros, han ydede nogen.

Alligevel rystede Folk paa Hovedet. Hvad skulde saadan en sølle Pert vel blive til, uden til det, han var født til, en haardhændet, duknakket Slider!

Saa kom Sivert da paa egen Haand ud i Verden. Den tog ikke altid med nænsomt Tag paa den fattige Knøs; han fik prøve noget af hvert, og stundom tyktes det ham, at Vejen frem gik noget stejl opad. Men frem m a a t t e han, og frem v i l d e han. Han søgte paa alle Maader at udvide sin Synskreds. Han var en stadig og flittig Elev i Aftenskolen, han gik til Møder og Foredrag og var en hyppig Gæst hos Sognebibliothekaren. Han indsaa dog snart, at uden Midler kom han aldrig frem ad d e n Vej; og han tog med en umiskendelig Iver fat paa alt Arbejde og følte sig glad i sin Gerning.

Aarene skred imidlertid. Sivert vedblev at gaa derude blandt fremmede, langt fra Hjemmet. Han havde allerede Soldatertjenesten et Stykke bag sig og betegnedes af alle som en ældre Karl. Men endnu gik han og ledte efter et Fremtidsmaal, en selvstændig Virksomhed. Til enkelte Tider dæmrede det klart for hans Øje og fyldte ham med Haab og Higen; men til andre Tider svandt det i Taager fjernt ude, og da blev han mod i Hu. Flere af hans Søskende var allerede gifte, men allesammen, Brødre og Søstre, gaaet ind til yderst smaa Kaar, med Udsigt til evig Trællen for andre, uden at eje en Fodsbred af den Jord, hvorpaa de traadte. Var der da ingen anden Udvej

end denne? Skulde han kun naa det samme som Fædrene: Indsidderens, Lejehusmandens kummerlige Lod. — Dette var for Sivert en pinefuld Tanke. Han havde tænkt en Del over Livet og over et Menneskes Værd. Han havde en Gang været fuld af lyse Dagdrømme, og han havde overvejet, hvad det egentlig var, som Folk kaldte Lykke. Det var kommen til at staa saadan for ham, at den største og varigste Lykke var den at sidde paa sit eget, to og to, Mand og Kvinde, og nyde Frugterne af egen Flid og Møje. Hans Ønsker rakte ikke vidt, krævede ikke store Felter til Tumleplads, kun dette ene: sit eget, det være da nok saa lidet. Dette lille Skridt forud for sine Fædre: fra besiddelsesløs til Ejendomsbesidder, det maatte han naa, skulde han finde Lykken.

Saa døde Moderen, og han drog hjem for at følge hende til Graven. Et saadant Stævne, hvor Børnene samles om en opofrende Moders Baare, gør Sindet blødt og smelter gammel Is i Brystet. Da Sivert atter drog bort, syntes han, at der inderst inde i ham vaagnede et Barn igen; og efter Haanden som han fjernede sig længere og længere fra de kendte Egne, bildede sig for ham i Mindets varme Glans det fattige, gamle Barndomsly derhjemme paa Gruset, og han følte, hvor det drog med milde Strømninger gennem Sjælen. Da med ét undfangede han en Tanke. Var det ikke muligt at optage en Gerning derhjemme? Var ikke dér Sten at bryde, Muld at ørke, Brød at vinde? Tanken modnedes mere og mere hos ham, og han droges stærkere og stærkere mod Hjemmet. Maaske var der ogsaa noget andet, som bidrog til at vende den otte og tyveaarige Siverts Blik mod de gamle, kendte Steder. Han havde for en Del Aar siden tjent i By sammen med Lars Post's Marie derhjemme fra Herdrup. Hun var kommen til at tjene hos en Valgmenighedspræst, og begavet, som hun var, førtes hun snart med Liv og Sjæl ind i et stærkt aandeligt Røre. Senere havde hun været paa Højskole og befandt sig efter Siverts Mening i en sund kristelig og folkelig Udvikling. Der var mellem dem opstaaet et Venskabsforhold, som de begge satte Pris paa, og Marie havde paa flere Maader haft en ikke ringe Betydning for Sivert, der i hvert Fald gennem Samtaler

og Samvær med hende var bleven ført nær et Liv, som forhen var ham fremmed. Nu havde de ikke været sammen et Par Aar, men ved Moderens Begravelse havde han truffet hende igen, og al Sjælens ulmende Varme for hende var blusset op med ukendt Styrke. Han længtes efter paany at samtale med hende om vigtige Spørgsmaal, og han higede mod en Forstaaelse, som ene hun havde evnet at yde ham.

En livslysten Vaardag, da Spirer skød og Knopper brast, tog den gamle, travle Mikkel Sivert sig for første Gang en rolig og uforstyrret Hviledag. Han faldt paa Arbejdsmarken. Ude i Grusgraven fandt man om Aftenen hans afsjælede Legeme. Han var sunken tilbage med Hænderne knuget om Skovleskaftet. En Blodprop havde gjort Ende paa hans stræbsomme Liv. Stedet, hvor han arbejdede, var lige inden for i Løvenholms Skov. Der laa nu den gamle, træt og udslidt; men de store, skønne Bøgetræer hvælvede sig over ham som et luftigt Kirketag, baaret af de rankeste Søjler, og baade Drossel og Solsort fløjtede for ham deres vemodsfulde Aftensang.

Hen paa Sommeren kom saa Sivert hjem. Han havde lejet det gamle Hus af Jakob Lund.

En tidlig Søndag Morgen slentrede Sivert omkring ude paa den store Grusfælled med Hænderne begravet i Lommerne, saadan som det ofte var hans Skik. Med Træskosnuderne, der var vaade af drivende Dug, skrabede han nu og da i Jordsmonnet eller sparkede foragtelig til Tidsler og Padderokker. Omsider standsede han foran et lille sammenfaldet Skur, der havde ligget her siden det Aar, Jakob Lund havde sine Gæs ude paa Fælleden.

„Er du ved at se paa Huslejlighed?" raabte en munter Røst ind over det lave Hegn til ham.

„Aa . . ja, vist er jeg det," svarede han og vendte sig forbavset om. Han fik Øje paa Marie Post, der stod ude paa Vejen og lo med et fint Smil til ham.

„Det forekommer mig, du ser saa spekulativ ud."

„Gør jeg? Ja, jeg spekulerer ogsaa mer end lige til."

„Du vil kanske ha' anlagt en Skærvefabrik nu, naar den ny Bane kommer. Fabrikant Sivert paa Gruset! Det var for Resten ikke saa galt." — Og Marie lo igen.

„Ja, du siger noget, Marie. Jeg har virkelig Tanker i den Retning, men det bliver mellem os, haaber jeg."

I det samme sprang Marie over Grøften og ind til Sivert Han rakte hende Haanden og følte godt, at han blev rød og nervøs. Næppe turde han se rigtig paa hende af Frygt for, at Øjnene strax skulde røbe hende hans varme Følelser. Og dog blev han i samme Nu saa glad, som han ikke i Aaringer havde været. Stod hun ikke der for ham i sin lyse Sommerdragt som en Haabets og Lykkens Budbringer?

„Aa, Marie," fik han endelig frem, „jeg har store Planer for, men om de kan udføres, ja, det ved jeg ikke."

„Saalænge du tvivler, er det bedst at la' dem ligge," svarede hun alvorlig.

„Men om jeg nu tror, Marie?"

„Saa tag fat."

„Aa, det er dog altsammen kun saa smaat, saa smaat! Det er bare saadan et simpelt og slidsomt Arbejde, jeg vil gaa i Lag med." Og der kom en kendelig Vemod i Siverts Røst.

„Husker du ikke, hvad vi saa tit sang sammen, da jeg var hos Pastor Birks?"

Og hun nynnede:

„Et jævnt, et muntert, virksomt Liv paa Jord!"

De gik tavse sammen et Stykke ned ad Fælleden. Saa standsede Sivert og sagde:

„Ja virksomt, men muntert! Er Livet nu egentlig muntert?"

Marie løb et Stykke forud, baglængs; og med Ansigtet vendt imod ham, sang hun:

„Med Øjet, som det skabtes, himmelvendt,
lysvaagent for alt stort og skønt hernede "

„Ja, Marie, naar jeg turde lægge Planer, som du var med i, saa tror jeg, at det blev godt altsammen . . ."

„Farvel, Sivert, jeg skal i Besøg paa Højskolen i Dag, du ved nok, at det er en lang Tur . . ."

Snart var hun ude paa Vejen.

„Nu har du det paa din Samvittighed, at mine Sko er bleven pølvaade . . ."

Hun nikkede et Par Gange og gik saa rask ned ad Vejen, fulgt af Siverts straalende Blikke. Det var for ham, som havde han i denne sommerlyse Morgen set sin Lykke drage sig forbi. Vilde han nu ogsaa være Mand for at gribe og fastholde den?

Faa Dage efter foer den opsigtsvækkende Nyhed Egnen rundt, at Sivert havde købt hele Grusfælleden og det tilstødende Mosestykke, ialt ni Tønder Land, for 1500 Kr. Skønt han som en dygtig og paalidelig Karl overalt havde opnaaet en god Løn, ejede han dog kun 700 Kr., og han skulde saaledes forrente Jakob Lund mere end Halvdelen.

Fra den Stund af, da Handelen endelig var kommen i Stand, fandt man bestandig Sivert som den altid vaagne Soldat paa Skansen, asende og brydende i den stenige Grund. Paa en simpel Trillebør bortkørte han de Sten, han orkede at flytte ved egen Hjælp, og samlede dem i uhyre Dynger langs Hegnet ved Vejen. Enkelte Pletter fik han forholdsvis hurtig rensede, medens andre skaffede ham Arbejde i hele Uger. Han trættedes imidlertid ikke, men tog fat som den, der er sig Maalet bevidst og ikke har Tid til at hvile paa Vejen. — Da Aaret randt ud, havde Sivert gjort omtrent en Tønde Land ryddelig, saa Ploven, naar Vaaren kom, kunde drage den første Fure deri. Vinteren igennem, naar Vejret var nogenlunde, sad Sivert i Læ af sin Vindskærm og kløvede Sten. Haardt og hastigt faldt Slagene.

„Vi skal enten fryse eller arbejde," sagde han.

Om Foraaret tog han et Par Mand til Hjælp, og i pænt ordnede Rader fremstod Favn ved Favn. Han havde paataget sig store Leveringer dels til et Cementstøberi i Assens, dels til det ny Landevejsanlæg, som nu kom i Stand i Anledning af Baneforbindelsen med Tommerup; og da det viste sig, at den gamle Grusgrav inde i Løvenholms Skov ikke afgav hverken tilstrækkeligt eller brugbart

Materiale, fik Sivert virkelig nu en betydelig Leverance til Banen. Lidt efter lidt begyndte Gruset og de døde Sten at give ham gode Renter, og skønt det snart viste sig, at Fælleden var fattig paa skarpt Grus og ikke nær kunde levere, hvad man fra først af havde beregnet, saa blev Sivert dog i Stand til at betale sin Gæld og endda faa sig et Høved paa Stalden. Siden sled han dagstøt, saa han var nær ved at segne om; men han var ikke længer saa glad som hint aarle Juligry, da han første Gang stak Spaden i Gruset. Thi den Gang var Maries dybe Øjne de lysende Stjerner over han Vej, og hendes tonende Røst klang ham ind i Sjælen, forjættende ham en Hjemlivslykke, rigere og fuldere, end han nogen Tid havde turdet haabe. Men siden var det blevet anderledes. Hun var ligesom smuttet fra ham, og naar han søgte hende, fandt han ikke den Trøst eller Styrke, som han trængte til under sin brydsomme Gerning.

For begge oprandt der en Kampens og Prøvelsens Tid. Marie holdt af Sivert og havde Agtelse for den ærlige Svend. Men hun krævede med sin stærke Vilje, at den, hun skulde dele alt med, ogsaa fuldt ud var en Mand, en, som evnede at tage Styrketag med Livet og ikke gik i Knæ for den første Modstand. Det forekom hende imidlertid, at Sivert krævede for meget og veg for snart. Sagen var, at der oppe i Herdrup gik en Barndomsven af hende og ventede paa, at hun skulde falde ham til Føje. Det var den unge Gaardmand Anders Ottosen, der, ligesom hun selv, havde været paa Højskole, og i de fleste Retninger delte Livssyn med hende. Anders var en ualmindelig smuk Karl, en høj, rank Skikkelse, der førte sig stadseligt, og som med sit kloge, kølige Smil, sin høje, klare Pande og sit skarpe Blik saa sjælden intelligent ud. Men hvor meget han end snakkede for Marie, var det dog ikke hidtil lykkedes ham at vinde hende helt; og hvad der stadig stødte hende, var det, at Anders altid skulde ud over Sivert. „Denj her Sivert paa Gruset", eller „Jordrotten derinde paa Gruset" var Betegnelser, han jævnlig brugte, og somme Tider maatte Marie le ad nogle af hans Vittigheder, hvor nødig hun end vilde. Hun fortrød det ogsaa strax; men følte tillige, at hun

aldrig i Samlæg med andre vilde le ad ham. Sivert fortjeute mindst af alle at blive holdt for Nar. Og ofte bidrog Anders' Spot til at stemme hende langt mildere overfor Sivert end noget andet.

Denne taalte heller ikke Anders Ottosen, og han led i sit stille Sind uendeligt under Bevidstheden om, at den rige Mand, der blot behøvede at vinke for at faa Favnen fuld, kunde tage hans, den fattiges, eneste Faar fra ham. I saadanne Øjeblikke stod hans ringe Afstamning for ham som et sort Spøgelse. Hvem brød sig vel om ham, Mikkels Søn paa Gruset? Og hvem drog ind til ham for hans egen Skyld og delte med ham her en Arbejdsmark og et fattigt Husmandsbrug? Ja, for andet blev det dog aldrig, det indsaa han nok; og naar Marie, som selv kun var en Husmandsdatter, kunde faa den stolte Gaardmand Anders Ottosen, hvi skulde hun da tage ham, den fattige Sivert. Men, Gud ske Lov, han havde ogsaa sin Stolthed, og tigge Marie! .... Nej, aldrig i Verden! Sivert, der fra den tidlige Barndom havde maattet færdes ude blandt fremmede og til saa mange Tider maattet savne et Hjems lune Arne, han vilde aldrig om sin egen se en Kvinde, der ikke frivillig og helt ud havde givet sig hen til ham og med et Hjertes fulde Kærlighed vilde blive hans Medhjælp i Livskampen. Det havde hans fattige Hjem lært ham, at hvor to holder trofast sammen og med nænsom Haand lægger Ømhedens lægende Balsam over de Vunder, som Livet slaar dem, der kan leves og sejres trods Fattigdommens Kaar.

Og saa kastede Sivert sig med hele sin Kraft ind i Arbejdet paany. En Del af Jorden var bleven gødet og en Mængde Fyld var paakørt. Smaa grønne Agre viste sig bevoxede med frodigt Græs; og med et lille Gran af Stolthed skævede han hen til de to røde Køer, der nu græssede paa hans Mark. Arbejdet blev efter Haanden et og alt for ham. Han havde ikke Tid at puste, han var gridsk paa Tiden, og naar han om Aftenen lagde de tunge Redskaber fra sig, kostede det ham Møje at rette sin krummede Ryg. Han greb sig i, mere og mere, at gaa med Hænderne presset haardt ind mod Lænden, og han var en Kende mere stakaandet end før. Han kunde have taget

nogle Folk til Hjælp; men han havde nu sat sig for, at naar en Gang den hele Fælled var opdyrket og laa med regelrette Agre nedenfor det Hus, han i Tankerne saa rejse sig øverst oppe ved Hovedvejen til Herdrup, da skulde det hele være **hans** Værk. Ryddearbejdet skred dog ikke rask frem, thi nu tog han sig for at kulegrave det indvundne Areal, Stykke for Stykke; og det tog Tid.

En Vaardag, fire Aar efter at Sivert havde begyndt paa Opdyrkningen af Fælleden, gik han om Morgenen til Smedie med nogle Redskaber og mødte under Vejs Marie Post. De havde ikke talt sammen i længere Tid. Nu begyndte de begge efter en temmelig forlegen Indledning at faa en Passiar i Gang; men det lykkedes kun daarligt. Der var Kulde paa begge Sider og krænket Stolthed. Ingen af dem vilde være ved, at der var en Kærlighedens Ympe inderst inde, som nu krympede sig under Kulden. De skiltes som sædvanlig med Bitterhedens svieride Fornemmelse i Sjælen, og begges Fred var for den Dag forbi. Hvorfor var det dog bleven saaledes imellem dem? At de dog ikke kunde sige sig helt løs fra hinanden, eller faa smeltet Isskorpen om Hjærterne og drage sammen i Enighed! At de skulde gaa og pine hinanden! Ja, Sivert forstod det ikke. Han forstod hverken Marie eller sig selv mere. Mut og mørk kom han tilbage og tog fat paa Dagslidet. Han havde den Dag to Mand til Hjælp, da der skulde brydes nogle meget store Sten op, som han ikke magtede alene. I omtrent et Par Timers Tid havde de forgæves aset, skubbet og løftet for at faa en ordentlig Kæmpe op. Løsgravet laa den i sit Hul; de kunde rokke og vippe den paa alle Leder, men faa den helt op, evnede de ikke, skønt de tog fat, saa Svedens Perler sprang frem paa deres Pander. Tilsidst gav den sig noget. Sivert sprang ned i Aabningen om den og skød med begge Hænder paa den alt det, han orkede, medens Mændene brugte Løftestængerne. Da, som den ene vilde tage et ordentligt Krafttag, skred Gruset under hans Fod ned i det store, aabne Hul. Han faldt! Løftestangen smuttede af, og den vældige Stenkolos faldt med knusende Vægt ned over Sivert, der sank sammen med et Brøl. Først efter at flere var komne til, lykkedes det at faa den forulykkede draget

frem. Han laa som død, uden noget Livstegn. Øjnene var lukkede, og om de blaa Læber havde der samlet sig lidt Blodskum. Medens en løb med Bud til Jakob Lund, om han vilde jage affted efter Lægen, alt hvad Remmer og Tøj kunde holde, bar de andre forsigtig Sivert hjem til Huset og lagde ham paa Sengen. Højtidstavse, som man bliver, naar det kendes, at Døden gaar gennem Stuen, stod de fem Arbejdere og saa paa deres Kammerat. De spejdede med spændte Sanser efter den svageste Bevægelse hos ham; men de fandt ingen Ord frem.

Noget efter kom Lægen og foretog det fornødne. Sivert levede; men hans Bryst havde lidt forfærdeligt. Det vilde koste Omhu og stor Forsigtighed, og det vilde blive langvarigt, om han iøvrigt nogen Tid kom sig. Herom vilde Doktoren endnu ikke udtale sig med Bestemthed. Men den Dag kendtes det alligevel, at den fattige Slider derude paa Gruset havde vundet baade Venner og Agtelse i sin Kreds; thi hele Eftermiddagen samledes Flokke af Folk derude paa Fælleden for at høre og spørge om den syge.

„Det var nu dog ellers temmelig trist, om Sivert skulde falde her midt i det store Arbejde, før han har set nogen rigtig Frugt af det," sagde Sognefogden.

„Ja, Sivert har da udrettet nov'e, det ka' vi nok vær' enige om," sagde Naboen, den gamle Rasmus Knarreborg, „jeg har kenj' ham, fra han vaar ette stør'e end en Bønne. Der har, Fanneme, vær' Malle i denj Ka'l altid."

„Og saa har han gaaet saa stille av' med 'et. Han har aller praalet," ytrede en anden.

„Det vaa' dog li'egodt en Skam, om han sku' krepere nov, eller bliv' Krevli' hele sit Liv, kom det fra Naboen.

„Men han har naa osse vær' for gloe'je te aa riv' te Si'e. Et Men'ske ka'tte saa'n griv' om sig li' som det vil, Vorherre ka' snart slaa vos ner," bemærkede Væveren, der var hellig.

„Ok jane!" sukkede Rende-Stine, der hørte til Væverens Tropper, „naar Vorherre rør' ved vos, saa er vi'tte ræt møj', nej vi er ikke."

„Men lad vos naa haabe, at han maa komme sig igen. Det vil je' da ønske," sagde Sognefogden og skottede til Væveren og Stine.

— — — — — — — — — — — — — — —

I dette Øjeblik saas en Kvinde bryde gennem Hegnet inde fra Jakob Lunds Mark og sætte affted ned over Siverts Agre som et galt Menneske og forsvinde ind ad Døren i Huset.

„Herre Gud, det vaar vel Søsteren ude fra Loppehuset," sagde en.

„Nej, saa jeg ret, saa var 'et nok Post-Marien," tog Rende-Stine Ordet. „Ja, de to har nok ette hav' saa lidt sammen."

— — — — — — — — — — — — — — —

Marie havde været borte, da Ulykken skete og først hen ad Aften faaet Meddelelsen derom. Hun blev som ude af sig selv. Ingen evnede at holde hende tilbage. Først nu, da der var Fare for at miste Sivert, stod det med ét klart for hende, hvor hun elskede ham — — —

Da hun traadte ind til Sivert, var Doktoren lige taget bort, og kun Rasmus Knarreborgs Kone, den gamle Sidsel, befandt sig i Stuen. Hun blev ikke lidet forbavset over at se Marie kaste sig jamrende ned ved Sengen, snart kaldende ad Sivert med de kærligste Navne, snart anklagende sig selv i de haardeste Udtryk.

Sivert maatte ikke tale; men da Sidsel saa, at han omsider med Besvær fik sin Haand ind i Maries, saa listede hun, med en hos Bønder ikke sjælden Takt, udenfor og lod de to være alene. Fra den Dag af veg Marie ikke fra Siverts Leje. Trods Forældrenes Forestillinger, trods Anders Ottosens overtalende Breve, trods al Folkesnak, hun blev, der hun var. Og Lægen gav hende det Lov, at hun var en udmærket Sygeplejerske; men under dette lange, lange Sygeleje voxede to Hjærter sig sammen, for aldrig mere at skilles. Sivert kom langt om længe op igen, og lidt efter lidt tog han atter fat paa sin Dont

derude paa Fælleden. Gik det kun smaat frem, saa gik det d o g frem, og Maries Kærlighed rustede ham for hver Dag til Kampen paany.

Nu staar der ved Vejen til Herdrup et kønt, lille Hus, omsluttet af en velplejet Have. Sivert har omsider naaet sine Ønskers Maal. Fra flere Sider har han høstet Anerkendelse, og enhver, der nu ser hans Korn- og Græsmarker, og husker Grusfælleden, som den henlaa i deres Barndom, vil indrømme, at Sivert har øvet et Livsværk, som fortjener den største Ære og Agtelse. Vel giver Jorden ikke det bedste Udbytte, hvad man ikke kan forlange, og vel maa Sivert endnu slide i sit Ansigts Sved for Marie og de fire Børn, hun har født ham, men han behøver ikke længer at hænge i, som han oprindelig gjorde. Han faar Tid til at smykke Hjemmet med mange af disse smaa Blomster, som gør Livet lyst; og han er med efter Evne i ikke saa faa Bevægelser, som har til Hensigt at højne hans Fællers Stand og forbedre deres Kaar. Og ogsaa paa disse Omraader maa Herdrupperne erkende, at han frem for de fleste har vist Vej fremad. D e t lærte Sivert paa Gruset sine Omgivelser, at vel maa vi Mennesker gennem mange og svære Kampe; men de møder os ikke, for at vi med udtømt Kraft og Mod skal segne ned og dø Skyggedøden, men for at vi skal flammes op til Liv og Daad, øves den end i det ringe.

Smaating.

I. Kammerherren og Bonden.

Kammerherren, der var en ivrig Jæger, kom paa en Jagttur og jagede paa Bondens Ejendom.

Bonden, der ogsaa var en ivrig Jæger, gik Kammerherren i Møde, hilste ærbødigt og spurgte meget høfligt, om han (Bonden) ikke nok maatte have Lov at skyde en Hare en Gang imellem paa Kammerherrens Mark.

„Nej, paa ingen Maade!" udbrød Kammerherren. „Jeg bruger min Jagtret selv!"

„Det gør a osse!" svarede Bonden, hvorefter Kammerherren luskede bort.

II. Et gyldent Ord.

Den berømte Franskmand Montesquieu, der levede i Slutningen af forrige Aarhundrede, skrev en Gang følgende Sætning:

„Det er mindre et Lands Frugtbarhed end dets Indbyggeres frie Stilling, hvoraf dets Produktions Rigdom afhænger."

En stille Livsaften.

En Skildring af det virkelige Liv
af
Sognepræst Otto Sommer.

Maren Jensdatters Hus laa og ligger endnu lige syd for Aaen; det er vel sex Alen langt og fire Alen dybt. Paa Nordsiden findes en enkelt Dør med en simpel Klinke, og gennem den kommer man ind i et „Køkken", eller „Frammers" med en aaben Skorsten, hvor „Sodstangen" hænger ned over „Trefoden"; og en blankt poleret Kaffekedel af Kobb'er smiler til en lille Zinkspand, paa en trebenet Skammel. Paa Frammersets Langvæg staar et mægtigt Sengested med fastrammede Ben og adskillige tykke Dyner med rød- og blaastribede Vaar. Over Sengen hænger et Kristusbillede; det er Marens Gæstekammer; bestemt til at huse Jens, Ellen eller Marie, naar de, hvad ikke saa sjældent sker, kommer hjem at besøge den Moder, der igennem mange Aar har slidt utrolig haardt for dem. Endnu en smal og lav Dør fører ind til Marens Dagligstue, et lille rent og pænt Værelse, der indeholder en Dragkiste, en Klædekiste, en stor Seng, et Bord, et Par Stole og en Rok. Mod Vest lunes Huset af et mægtigt Lag Hedetørv, der er stablede helt op til Tagskægget, og det er ogsaa nødvendigt, thi i et aldeles mørkt Rum i vestre Ende af Huset, lever Marens Faar, Gris og fem Høns, ubegribeligt er det, at de kan leve der, men de gør det og Maren har den største Glæde af sine Dyr, der bliver plejede og passede som Børn; en stor Stak Hedetørv, der regelmæssigt skæres til hende af alle Nabolavets Ungkarle, viser, at Maren ikke mangler Brændsel, ej heller hendes Dyr Strøelse, en lille Have med Tørvedige omkring forsyner hende med Kaal og Urter, og en lille, sex Skæpper Land stor Jordlod giver hende Rug til Brød.

I denne lille fattige Hytte lever et af de taknemligste og lykkeligste gamle Mennesker, jeg har truffet i mit Liv;

her henglider en stille, lykkelig Livsaften, efter en haard, utrolig haard, Arbejdsdag, der ikke blot har bragt Arbejde, men Sult, Nattevaagen, Prygl og Mangel i enhver Henseende. Hun er vel kommen overalt, hvor hun vil gaa hen, ligefra Præstegaarden og til den laveste Hytte; Naboerne pløjer og harver hendes lille Stykke Jord, Karlene skærer hendes Tørv, men Maren vil ikke have noget for intet, hun trakterer baade Plovmænd og Tørveskærere med Kaffe og Brød og er „en Velsignelse" for Naboerne, naar det i Høstens Tid er svært at faa de smaa Børn passede.

Kirkeklokken paa den nordre Side af Aaen begyndte Søndag Morgen at udsende sine klare, dybe Malmtoner over den flade, vidtudstrakte Hedeegn, hvor Boligerne ligger spredte med „langt Rum mellem Skorstenene"; Klokken „kalder paa Gammel og paa ung, mest dog paa Sjælen, træt og tung, syg for den evige Hvile". Gamle Maren træder ud af sin Dør, fulgt af en garderhøj, smuk, yngre Mand paa henved de fyrretyve Aar; hans guldtressede Kasket viser, at han er i en eller anden Embedsstilling, og det er han ogsaa, han er Politiassistent i et af Jyllands større Landdistrikter og desuden Extraskriver paa Herredskontoret; det er hendes Søn Jens, en Gang hendes Smertensbarn, nu hendes Stolthed og Glæde. Jens er kommen at besøge sin kære, gamle Moder og nu følges de ad til Kirke, det Sted, der er Maren det kæreste og det Sted, hvor Jens for 26 Aar siden stod som Konfirmand i de fattigste Klæder og uden anden Udsigt end ved sin Hjemkomst at finde en drukken og bandende Fader, der maaske havde benyttet Konens og Drengens Fraværelse i Kirken til at bortføre en Dyne og sælge den for Brændevin.

De gik langs den sandede Vej over Aabroen og ind paa „Kirkestætten", hvor Menigheden ventede Præstens Komme; der var mange at hilse paa, unge og gamle, krumbøjede, medtagne Slidere og unge, ranke Mennesker, der endnu ikke havde faaet Arbejdets hele Præg; men gode, gamle Bekendte var de alle.

En ældre Gaardmand med hvidt Skæg kom hen og trykkede Jens i Haanden. „God Dag Jens og Tak for sidst," og halv sagte tilføjede han: „Du haar grov møi at takke for, Jens, for tyve Aar siden vilde jeg have troet,

at Du snarere havde landet alle andre Steder end der, hvor Du er nu, men din Moders Bønner har fundet Øre."
Jens nikkede, mens han optaget stod og stirrede paa en sammensunken Grav, uden noget som helst Mærke. Saa kommer Præsten og Degnen ringer sammen. Maren og hendes Søn sidder højt oppe i Kirken i Dag, thi de er begge Faddere, Marens yngste Datter, Marie, skal have sit første Barn i Kirke, Maren skal være „Luemoder" og Jens Fadder.

Da Gudstjenesten er forbi, holder den Vogn udenfor, der skal føre Barnet hjem, det er en hel pæn, men temmelig gammel Fjedervogn, forspændt med to smaa gode Heste. Gamle Maren sidder op ved Siden af Datteren, der i Dag til Barselgildet for første Gang er „hestkørende", før har de havt Stude.

Da Maren næste Dag lister hjem til sit lille Hus ved Aaen, synes hun, at hun er det lykkeligste Menneske paa Jorden, og da hun er kommen hjem, tager hun sin Bibel, læser først Bjergprædikenen og synger derefter med sin gamle rystende Stemme: „Tak for al din Fødselsglæde". Maren sætter sig til sin kære Rok; Vestenvinden suser henover Lyngheden, Aaen bruser med Efteraarsvande udenfor Huset.

Og mens Rokken snurrer, falder gamle Maren i Tanker.

Hans Ølund var sine 71 Tommer høj, hans kulsorte Haar faldt i Krøller som Slanger omkring hans Pande, og de to sorte Kugler, der lyste frem under denne, sagde tydelig nok, at der boede baade en klar Forstand og stærke, vilde Lidenskaber i den Sjæl, hvis Spejl Øjnene var. Rank som en Gran og stærk som en Bjørn var Hans Ølund, da han som 20aarig Ungkarl drog til København som Hestgarder i Frederik den 6. Tid.

Var han en prægtig Karl, da han drog ud, saa var han det ikke mindre da han kom hjem, den strenge Kommando, og det snorlige Liv i Kongens Tjeneste havde filet alle Landsbymanerer af ham, og dertil var der ingen, der kunde arbejde som han, han trænge ligefrem til Afløb for sine svære legemlige Kræfter, som Kavallerist havde han havt Magt over de galeste Heste; han kunde „hugge" de

sikreste Parader igennem med Rytterpallasken. Da han kom hjem maatte han sætte sine Kræfter til paa Arbejdet og tog derfor Tjeneste i Løvlund, hvor der baade var stor Søgning og et betydeligt Avlsbrug, en Tønde Rug kunde han let bære under Armen op ad Trappen til Kværnene, og han holdt ud som en Helt selv ved det strengeste Arbejde, men sled han, saa aad han ogsaa, og da han tillige kunde taale betydelige Kvantiteter Spirituosa blev det jevnligt ham, der maatte drikke Snapse med Møllegæsterne; „han tager ingen Skade af det," mente Jeppe Møller, og til at begynde med syntes det ogsaa saa, men man leger ikke ustraffet med Ilden. Var Hans Ølund en Kæmpe af Kræfter, saa var han det ogsaa i Vrede; blev han vred, saa var han ganske „dwalsk" og ikke til at komme nær, og fornærmede nogen ham, da glemte han det ikke Han besad alle de Egenskaber, der kan besnære et Kvindehjærte, og kunde have faaet, hvem han pegede paa.

Maren Jensdatter tjente ogsaa paa Møllen; hun var nogle Aar yngre og en køn, men ganske fattig Pige; det sagdes, at hendes Moder havde hørt til Dejbjerg Rakkerne og Løgn var det vist ikke, rask og dygtig var hun til alt, hvad hun blev sat til, enten det gjaldt at malke eller læsse Møg, men hendes kæreste Arbejde var dog at brænde Brændevin, hvilken ulovlige Bedrift dreves meget paa Møllen, her var hun dygtig som ingen anden, og naar „Kobberdraaberne" kom frem, da var hun ikke sen til at byde Hans en Skænk, som han med Glæde modtog; kort sagt efter Haanden og umærkeligt blev Brændevinen ham ligesaa nødvendig som det daglige Brød, Arbejdet var ham ogsaa nødvendigt, men den, der havde et skapt Blik, vilde let have opdaget, at Hans var af den Art Mennesker, der vel er udmærkede Slidere, naar der bestandig bliver anvist dem deres Arbejde, men, som ganske mangler Evnen til „at tage selv"; den Slags Folk kan ofte være udmærkede Tjenere, men kan aldrig styre deres eget. Hans var en udmærket Tjener, naar han fik sit Arbejde anvist, sin gode stærke Føde og dygtigt Øl og Brændevin, men ogsaa kan da, og kom han ud til Gilde, da tænkte han ikke paa den Dag i Morgen. Dette vilde en dybere Iagttager have set, men Maren var kun en ung forelsket Pige med stærke

Følelser, hun saa kun den prægtige Skikkelse og beundrede den store Arbejdskraft, hvad Under da, at de en Dag maatte gifte sig i Hastværk; paa hine Egne er et sædeligt Fald en stor Skam og Synd, ingen tænker der paa at unddrage sig den Forpligtelse at lade Barnet fødes i Ægteskab, og saaledes stod da en Dag Hans Ølund og Maren Jensdatter som Ægtefolk i en Hytte paa den sorte Hede, med en Seng, en Kakkelovn, en Ko og et Faar, og 200 Dalers Gæld. Nu begyndte Marens Trængselstid og den varede i mange Aar. Nu havde Jens ikke mere det gode Bord i Møllen at gaa til, han skulde selv først skaffe det, og det var svært. Og nu mærkede han først, hvor nødvendig Brændevin var bleven ham. Maren maatte brænde Brændevin af det Smule Byg de avlede, og følgelig maatte hun mangen Gang lave Grød af Masken, der blev tilbage. Nu skulde Hans Ølund selv begynde sit Arbejde, selv inddele det og lægge det hele tilrette, men dertil manglede han som sagt ganske Evnen, det ensomme Liv kunde han heller ikke finde sig i, og da Sønnen Jens blev født til Verden, laa Maren ene i Hytten og maatte hjælpe sig selv allerede to Dage efter Fødselen. Hans gik i Byen og tog Dagleje, arbejdede da vældigt, men drak ligesaa vældigt, og da et Par Gaardmænd, hos hvem han saaledes arbejdede en Gang, bragte Maren hans Løn for at han ikke skulde drikke den op, blev han simpelthen borte fra Arbejdet og søgte længere bort; kom han saa hjem, da førte han Svirebrødre med sig eller var selv fuld.

Maren var en heftig lidenskabelig Natur, og hun var ikke blid, naar han blev borte, eller kom fuld hjem. Hun sled ærligt baade inde og ude, laante Redskaber af gode Venner og pløjede selv sin Mark, mens hun bar Barnet i en Pose paa Ryggen. Om Vinteren spandt og kartede hun.

Der blev født en Datter, hun kom til at hedde Ellen. Hans var efter nogle faa Aars Ægteskab kun saare sjældent hjemme, og Maren, der var krænket i sit inderste Hjærte, var næsten kommen til at hade ham; hun syntes, at alt var ramlet sammen for hende og de tre Børn, der voxede op i Hytten, saa ingen Kærlighed, hverken af Fader eller Moder; hun sled dog ihærdigt og havde en Gang

langsomt og hemmeligt ved at sidde og spinde i Møllen faaet lavet sig et Dynevaar og Hvergarn til et Skjørt.

Hun fik det ogsaa vævet og lavet i Stand, men da hun kom hjem efter et Par Dages Udflugt paa Arbejde, fandt hun hverken Dyne eller Hvergarn. Hans havde i Mellemtiden stjaalet det. Da kastede Maren sig i sin store Elendighed første Gang paa Knæ og stred en haard Strid med Gud i Bønnen; hun saa sit Livs Ulykke, men hun kastede ikke hele Skylden paa Manden, hun tog selv sin Part, hun indsaa, at hun først letsindigt og sanseligt havde lagt an paa ham, men derefter, da hun saa hans store Svagheder, strax havde kastet al Kærlighed bort, og mødt ham med Haardhed, Skældsord og Kulde. Der kunde være god Grund dertil, men Maren fattede i denne Stund den Beslutning at bøje sig, stræbe at vinde Manden ved Venlighed og for Børnenes Skyld savne og lide. Et havde hun endnu aldrig gjort, hun havde aldrig omtalt Faderen nedsættende og ringeagtende. Da Hans nogle Dage efter kom hjem, omtalte hun hverken Hvergarnet eller Dynen, men satte de fattige, kogte Kartofler, som var den eneste Mad, hun ejede, frem, tilligemed Rugbrød. Hans forstod ikke hendes forandrede Opførsel, der ogsaa kostede hende selv en haard Kamp, men da hun i tre Dage vedblev at vise det venlige Ansigt, blev det ham for galt. „Hvad Fanden gaar der af dig, Kælling, er du nu bleven skikkelig, eller hvad er der ved det“ Det dirrede i Maren, men hun overvandt sig og sagde: „Jeg synes vi skulde se at faa et bedre Liv ind her i Huset, vi har det dog saa sølle og det er værst for Børnene.“ „Ja, dem har jeg sgu ikke bedt om, og dem kan jeg ikke forsørge her i denne Elendighed.“

Hans blev værre og værre, da han saa Marens Ydmyghed, kom han, som slige raa Naturer sædvanligt gør, i Tanker om, at han var den forurettede, derfor krævede han ind, naar han kom hjem, ja ikke sjældent maatte Maren med Børnene søge om Natten bort til gode Mennesker. Der var mange, som kendte Forholdet, og en Del af Egnens agtede Mænd slog sig sammen for at se at faa ham til Amerika. Pengene kom ind fra næsten alle Sognefolk, thi de havde saa inderlig ondt af Maren, men det

var ikke let at faa Hans afsted, thi dette kunde jo kun ske med hans frie Villie; da hændte det, at Hans en Gang i Drukkenskab bortførte et Køretøj fra Rejsestalden i Billund Kro, det var vist slet ikke hans Hensigt at stjæle Befordringen, men da han virkelig blev grebet paa Landevejen i Besiddelse deraf, saa var han jo strafskyldig, og der blev givet ham Valget mellem at rejse til Amerika eller at blive afleveret til Herredsfogden. Hans valgte det første og to gode Mænd fulgte ham til Esbjerg og sørgede for, at han ved Ankomsten til London blev afleveret ombord i en Udvandrerdamper. Siden den Tid har ingen hørt fra ham.

Maren stod nu ene med tre Børn, en Søn og to Døtre, den ældste var 15 Aar, den yngste sex, hun tog sig alt muligt Arbejde paa, og hun havde næsten Skræk for at sende Børnene ud at tjene. Livet havde lært hende at iagttage og hun syntes, at Drengen Jens i mange Maader kom til at ligne Faderen; han havde gaaet med Faarene i Heden, og passet Køerne i Præstegaarden; men da Præsten ved Jens' Konfirmation atter vilde fæste ham, havde Maren sagt Nej, og paa Præstens Spørgsmaal, hvorfor svaret, at det var dog saadan i en Præstegaard, at Husbonden ikke altid kunde se og høre, hvad der foregik mellem Folkene og han var da saa bange for, at Jens skulde komme til at ligne Faderen. Maren havde en Søndag Aften i Skolen hørt et Foredrag om Augustin og hans Moder Monica og var bleven dybt greben ved Beretningen om Moderens Bønner for den forvildede Søn, og besluttede i sit stille Sind, at hun aldrig vilde lade nogen Dag gaa hen uden at bede for sine Børn. Pigerne beholdt hun hjemme, hun var saa angst for, at de skulde blive fordærvede, men Jens maatte jo ud, og det saa snart ud til, at han trængte haardt til sin Moders Forbønner, han var kommen til at tjene Jakob i Heden, en dygtig og flittig, men meget kedelig Mand, og Jens' Natur trængte til Afvexling.

En Novembersdag kom der to Karle, som havde et meget slet Ry paa sig, til Jakob og krævede 70 Kroner, det var hele Jens' Løn og Jens erkendte paa sin Husbonds Forespørgsel, at det var rigtig nok, han havde spillet hele sin Løn væk. Heldigvis var Jakob en rettænkende, om end noget haard og selvretfærdig Mand.

Jens manglede endnu fire Dage i atten Aar, var altsaa ikke myndig over sine Handlinger; han nægtede altsaa kort og godt at udbetale Pengene, bragte dem i Stedet for til Maren, men erklærede med det samme, at han vilde ikke have en saadan Karl i sin Tjeneste og Jens maatte rejse.

Dette var nu det værste, der kunde gøres mod en Karl som Jens, thi Haardhed opvakte hos ham kun Trods, han gik hjem til sin Moder, krævede Pengene, og da han ikke fik dem, forlod han hende i Vrede, efterat have fortalt hende, at han alt i længere Tid havde holdt til med Ole og Per, et Par Karle, som ingen vilde have, da de begge havde været i Tugthuset og var fordrukne. Det var, som om dette Slag næsten slog den haardt prøvede Kvinde til Jorden. Hun rakte ham Pengene, men da han var gaaet, sank hun sammen, en hidsig Nervefeber angreb hende, og lille Marie, der var hjemme, løb grædende ind til Niels Lægdsmand og fortalte, at Moder var saa syg og talte baade om Djævel og Helvede. Der kom Læge, Naboerne tog Marie til sig, Ellen tjente hos Eskild Krog, hvor hun blev ved at tjene i 13 Aar, indtil hun som 28aarig Brud drog ud fra sin Husbonds Hus som hans Svigerdatter.

Maren gennemgik den svære Sygdom, men under Vildelses-Anfaldene fik Lægen og Præsten Lejlighed til at se ind i en fortvivlet Sjæl, da raabte hun, at hun var evig fortabt, Gud havde forladt hende, hun troede ikke paa ham, han havde ikke hørt hendes Bønner, og nu stod hun i Helvedesstraffen, fordi hun ikke havde været god imod sin Mand og heller ikke kunnet vogte Sønnen.

Da endelig hendes stærke Natur fik Magt med Sygdommen, varede det grumme længe, inden hun ret kom sig, og det aandelige Mørke rugede over hendes Sjæl; hun holdt sig borte fra Kirken og fra Nadveren, arbejdede med det groveste Arbejde, men talte kun nødigt til nogen. Ellen og Marie, af hvilke den sidste nu tjente paa Forældrenes gamle Plads, Løvlund Mølle, vilde gerne hjælpe hende, men hun vilde aldeles intet modtage. Der var kommen en ny Præst til Sognet og han var af de Mennesker, der gerne lukkede sit Hus op for fattige og nødlidende; Maren gik af og til ud „med Hvedebrøds-

kurven", og en Dag blev hun budt ind at spise hos Præsten, der var ugift. Han talte frit og utvungent med hende og hun syntes, at denne n y e Mand der slet ikke kendte hendes Liv, var god nok.

Der var imidlertid hengaaet tre Aar, siden Jens var flygtet bort og ingen havde hørt om ham; hun talte aldrig om ham og Naboerne heller ikke, men Dagen efter Besøget i Præstegaarden syntes hun, at hun atter kunde bede for sin Dreng. Søndagen efter gik hun til Herrens Bord og følte sig vidunderlig styrket.

Det var bleven meget haard Vinter, og en Morgen blev den før omtalte Ole funden ihjelfrossen i Engen med Benene hængende ned i Aaen og en halvt tømt Brændevinsflaske i Haanden. Maren gyste og tænkte paa sin Dreng, hvor mon han færdedes? ja, han var ikke langt borte og et Par Aftener efter bankede det paa Marens Dør Hun boede allerede den Gang i det lille Hus, som hun med sit trofaste Arbejde havde faaet udbetalt; hun lukkede op og udenfor stod — Jens.

Det blev en alvorlig, men dog glædelig Stund, Moder og Søn bad sammen. Jens havde i de tre Aar tumlet om her og der, mest paa Jernbanearbejde, havde tjent godt, men ogsaa sat det til ved Svir og Kortspil; for tre Aftener siden havde han og Ole sviret og spillet sammen i Omme Kro. Ole var, trods sin Rus, gaaet til Grindsted, Jens var bleven, men da han om Morgenen vandrede samme Vej, havde han fundet sin Kammerat i den ovenomtalte Stilling, det havde rystet det unge Menneske dybere end han kunde sige og nu bad han sin Moder om Tilgivelse, han vilde intet love, men han troede og haabede sikkert at kunne vende om; denne Begivenhed borttog ligesom med ét Slag Mørket af Marens Hjærte. Jens, hendes Smertensbarn, var kommen hjem og sandelig, han skulde blive hjemme.

Han fortalte sin Moder, at han havde været paa Session og var bleven tagen til Livgarden.

Han skulde i Tjenesten til Foraaret. Saa gik Maren hen til Niels Lægdsmand og bad dem om at tage Jens til Tærsker, men først og fremmest om at møde ham med Tillid og Venlighed, og dette skete. Niels var en stille

Kristen og han havde erfaret, at „Guds Godhed leder os til Omvendelse", „saa maa vi Mennesker ogsaa være gode ved hverandre". Jens arbejdede ærligt og gik villigt ind paa, at Moder fik Pengene, hun spandt og kartede, og da Jens om Foraaret drog til København, var han iført en stærk graameleret Vadmelsdragt og havde sex Skjorter af „tavlet Tøj", foruden andet med sig i sit Skrin.

Marens Kræfter var tagne stærkt af, det svære Arbejde kunde hun ikke mere tage sig paa, men nu var Anfægtelsernes Mørke vegen fra hendes Sjæl, og alle rakte hende Haanden. Hendes lille Jordlod tog Præsten sig paa at dyrke, Karlene hjalp hende med Tørveskæret og hun dem igen med Vask og „Bødning".

Ellen og Marie gik det godt, men Maren tog aldrig en Skilling af dem. Sogneraadet havde tilstaaet hende et lille Legat og med dette og sit Arbejde slog hun sig igennem. Fra Jens kom der kun gode Efterretninger, han havde arvet sin Faders Evne til at vinde Mennesker og med Karakterstyrke holdt han sig fra alle Udsvævelser. Da den Tid nærmede sig, at han havde udtjent, fik Maren Brev fra ham, hvori han berettede, at han var gaaet ind paa Korporalskolen, han havde jo i sin trange Barndom lært saa uhyre lidt og her, skrev han, var en Lejlighed til at erhverve en hel Del Kundskaber, der slet intet kostede. Maren frydede sig over hans smukke Haandskrift, men endnu mere glædede hun sig over et Brev, der nogle Dage efter blev læst for hende af Præsten, hvis Broder var Løjtnant i Garden. Løjtnanten skrev, at Jens var en i alle Maader pligttro Soldat, han var et af den Slags Mennesker, som der kunde blive noget rigtigt dygtigt af, men som maatte kæmpe meget med sig selv. Jens havde meget let ved at lære, og paa Korporalskolen var han en af de flinkeste.

Maren græd af Glæde, da hun hørte dette og fik Lov at beholde Brevet; hun gik hjem, trak sin Dragkisteskuffe ud og fandt der fem Kroner; for disse købte hun hos Høkeren i Nærheden adskillige gode Sager, saasom Flæsk, Kaffe, Ost og lignende, og da hun bad Degnen om at pakke Kassen for hende, blev den ikke saa lidt større. Havde Maren da virkelig helt kunnet holde sig fri for at

begære Fattighjælp, vil maaske en spørge Ja, det havde hun, hvor ubegribeligt det end kan synes. Ved Juletid fik hun nogle „Blokpenge", og et lille Legat, der i sin Tid var stiftet af en Gaardmand, forøvrigt havde hun bjærget sig selv og Børnene, endskøndt hun, som før sagt, havde holdt dem hjemme næsten helt til Konfirmationen. I 1888 oprandt en stor Festdag for Maren, hendes ældste Datter Ellen, der fra sit 13de til sit 28. Aar havde tjent hos Eskil Krog, og i 11 Aar havde været gode Venner med dennes Søn Eiler Eskilsen, skulde staa Brud, ren og rank med Krans og Brudeslør vandrede Ellen op ad Kirkegulvet i Grene Kirke. „Det var ikke to Børn, der jagede til at gifte sig," sagde gamle Eskil, det var to modne Mennesker, der igennem Aar havde lagt Skilling paa Skilling og Stykke til Stykke. Nu stod Hjemmet rede, langt ude paa Eskils Hedelod, der var skilt fra til Eiler. Maren var meget bevæget og betroede siden Niels Lægdsmand, at da hun saa sin smukke ranke Datter staa Brud, da tænkte hun med Skam paa sin egen Brudefærd, men med inderlig Tak hævede hun sin Sjæl til Gud, han havde rigtignok givet hende saa meget.

Jens var ogsaa med i Gensdarmuniform; ved sin Afgang fra Kongens Tjeneste var han bleven varmt anbefalet til Ansættelse som Grænsegensdarm i Ribe, og der havde han nu sin Bolig. Det var et lystigt Bryllup, netop Jens' Nærværelse og hans Stilling gav Eskil Krog, hans Broder Jens Jørgen og gamle Niels Kristian Anledning til at fortælle en Mængde Smuglerhistorier fra den Tid, der var Toldgrænse mellem Nørre- og Sønder-Jylland. De tre gamle Mænd havde nok alle i deres unge Dage været med til denne Trafik. Saa kom i 1892 Alderdomsforsørgelsesloven, det blev Sogneraadenes Sag at finde værdige gamle, der skulde have en lille vel fortjent Pension for deres ærlige, arbejdsomme Liv. Medens der paa de saakaldte „gode" Egne i Fyen, Sjælland og Østjylland blev et sandt Stormløb til denne Pension, maatte man i adskillige af de saakaldte „fattige" Hedesogne og deriblandt i Grindsted og Grene ligefrem oplede Folk, der vilde modtage denne Hjælp.

Maren afviste strax de tilbudte 70 Kroner aarligt.

„Nej, hun skulde dog ikke paa Sognet paa sine gamle Dage, Vorherre havde hjulpet hende hidtil, han hjælpe og herefter," svarede hun.

Hendes Ven Præsten havde i Sommerferien Besøg af en Skolekammerat, der var ansat i Indenrigsministeriet; denne Herre tog sig sammen med Præsten for at forklare den gamle Kone, at Alderdomsforsørgelsen slet ikke var Fattighjælp, og først da de to Mænd havde givet hende deres Æresord herpaa, tog hun derimod; og nu „havde hun da saa stor Velstand, at hun aldrig vilde komme til at trænge."

Datteren Marie var ogsaa bleven godt gift, og i den allersidste Tid er hendes kære Jens, der fra Gensdarm blev Politiassistent og Skriver paa Herredskontoret, avanceret til Arrestforvarer i Grenaa. Fra hendes Mand er aldrig hørt, men i sit lille Hus har hun opsendt mange stille Bønner for hans Sjæls Frelse. Da der opstod et stærkt pietistisk Røre paa Egnen, var der mange, der i deres uforstandige Nidkærhed erklærede hende for vantro; dette anfægtede aldeles ikke Maren, der en Gang svarede et ungt, nysvakt Menneske med at vise ham Salmen: „Jeg ved, hvorpaa jeg bygger, jeg ved, hvad fast bestaar".

Maren sidder endnu i sit lille Hus, hun er gammel og kroget, men den, der skriver dette, har lært meget af den enfoldige Kvinde, som ikke let glemmes, naar man har truffet hende og har Øje for, hvad en Livets og Troens Kamp er.

Lidt om Kaal

(i Ordsprog og Rim).

Af C. R.

Kaalen er en historisk Urt, omtalt fra de ældste Tider, og muligvis har den været dyrket for 4000 Aar siden. —

Det er ikke det mindst talende Bevis paa Kaalens Ælde og Udbredelse, at den, i sine forskjellige Former som Kjøkkenurter, har afgivet et rigt Stof for vore gamle Mundheld og Talemaader. — Ja, et Ord siger: Vi leve af Guds Naade og Kaals Blade. — Her en lille Samling, der langtfra gjør Fordring paa at være fuldstændig:

Tro ej Kaalen desværre (ilde), fordi han voxer silde op.
Man skal ej tro Kaalen desværre, at Svin æde Planterne.
Kaalen skal man blade, ikke ruske.
Blad saa Kaalstokken, at han kan anden Gang gro.
Kaal er haardt Maal.
Ikke andet Mad end Kaal! da hænger jeg min Ske op.
Aal, Kaal og Knur er ond Aftenkost.
Han skal være klog, der skal kjende sin Smør i en Andens Kaal.
Det er en daarlig Kone, der laster sin egen Kaal.
Hvo, der vil have en god Kaal, faar at koste den.
Fagre Ord gjør ikke Kaalen fed.
Enhver ved, hvad en god Kaal koster.
Man kan ogsaa koge en god Kaal paa Nelder (naar der er Kjød i Gryden).
Hvad kommer det Smør ved, hvad Kaal bliver fed af.
Hvo som har vel af Smørret, kaster noget i Kaalen (om overdaadig Levemaade og Rutten med Penge).
Saadan er Konen, som Kaalen hun gjorde. (Madmoderen bedømmes efter Maden, hun laver).

Den, der ikke vil søbe Kaalen, bør heller ikke have Flæsket.
Han er værd sit Kjød, som sin Kaal vel æder.
Hvo, der ej kan faa Flæsket, faar at nøjes med Kaalen.
Mangen En maa selv søbe den Kaal, han har spyttet i.
De søbe ikke godt Kaal sammen, — eller:
han eller hun er ikke god at søbe Kaal med — og saa:
at de søbe vel tilsammen.
Han æder sin gode Kaal i Rolighed, eller:
sidder hjemme og æder sin Kaal alene.
Nogle knurrer som en Potte Surkaal.
Han er ikke mere at lide paa end et Kaalblad.
Han gjør ikke mange Kaal fede.
Endnu har man ikke set Røgen af hans fede Kaal
Man ser paa Kaalen og mener Flæsket.
Hvem der ikke vil have min Kaal, skal heller ikke have mit gode Kokjød.
Hold det Vejr inde at svale din Kaal med.
Katten er aldrig saa hungrig, at han æder hed Kaal.
Naar Sult kommer hjem til mit, saa gaar min Kaal med uden Fedt.
Man kan ikke (paa samme Tid) baade være i Kirke at høre Prædiken og hjemme at koge Kaal.

Og om den, der sover den bedste Arbejdstid bort, der vel faar det Nødvendige, men ikke det Overflødige, hedder det! Den, som sover det Røde af Solen, han sover det Fede af Kaalen.

Naar Kokken er vred, bliver Kaalen fed.

At gjøre Kaal paa en Ting er ogsaa en Bedrift, ligesom man kan koge Kaal paa sit Arvegods, og Fjenden skal have sin Kaal (angribes).

Og den eller det, man ønsker langt væk — længere endnu end til Sprogø — ønsker man: gid den eller det sad hos Kaalmanden i Maanen.

Men mit Hjerte tilhører Dig, sagde Kaalhovedet til Kokkepigen.

Kaal hører ogsaa Julen til. Grønlangkaal til Svinehoved ere ældgamle nordiske Juleretter; og paa Skjærtorsdag skal man have Kaal, om man saa skal have den af ni Slags Urter (Kaal betegnede tidligere alt Slags Grønt).

I dansk Poesi bliver Kaalen derimod, saavel som den samlede Urtegaard meget lidt ændset, faa af vore Digtere have ofret vore Madplanter Rytmer og Rim, hvormeget de end have besunget hele Naturens Fylde fra Vaar til Høst og Vintergoldheden med, og om det saa er vore Ukrndtsplanter, finde vi oftere disse poetisk lovpriste end vore Kjøkkenurter. Og ogsaa oftere støde vi i Kunstens Verden paa de spiselige Planter paa Lærred end paa Prent, Penslen dækker os et rigere Bord i saa Henseende — modsat Druens Forherligelse; thi til dens Pris er der sikkerlig overalt dyppet flere Penne end Pensler. Naa, en Kaalstok har nu en Gang ikke megen Poesi over sig, saalidt som en Grønært og en Persillerod, og dog er Kaalen ikke helt undgaaet at blive besunget. Baggesen siger i en Drikkevise:

„Gjør paa den sidste Flaske Kaal!
Fyld Glassene til fulde Maal!"

Og i et af sine Rimbreve Fortsættelsen af: „Der var en Tid, da jeg var meget lille,

da jeg i Sløjkjol paa en Kaalstok red,
mens ofte løbsk foran mig løb en Trille
til Skræk for Kjøkkenhavens Ærtebed" —

I Chr. Winthers Digt om Haren staar der:

„Saa lod han Morten springe
mellem Busk og Æbletræer,
over Kaal, over Roer,
gjennem Ribs og Stikkelsbær."

Og med Forskning kunde der sikkert hentes adskillige Strofer frem, og flere til Ære for de enkelte andre Grøntsager.

I et andet af Baggesens Rimbreve forekommer:

„Saar ikke Kørvel, Selleri,
Salat og andet Pilleri

i ordentlig afstukne Bede,
men frit, i Flæng, paa Mark og Hede,
som der er Kraft og Næring i —"

Chr. Winther synger et Sted:

„i Haugen pranged Lillien hvid,
her dufted Dild og Bønne."

I Folkevisen om Hagbart og Signe hedder det:

„Han skrev Løg og han skrev Bøg,
og han skrev Løg og Lillie."

Urter i Flæng støder man ikke saa sjeldent paa. Kaalund anfører om Hirschholm Slot:

„Tapetet mugned, og Urt og Gren
skød vildt i Haven."

En af Ingemanns Sange begynder:

„I Sne staar Urt og Busk i Skjul."

I Salmen Nr. 59 lyder 2 Vers:

„De fagre Blomsterenge
og Agrens ædle Sæd,
de rige Urtesenge
og Skovens Træer med,
de skulle os paaminde
om Miskundhedens Skat,
som vi hos Herren finde
i Aarets Dag og Nat."

Og mindes vi vore Børnerim og Remser, da kan vel Enhver citere fra sine Barndoms Dage saadan noget som: Hvad skal jeg bestille? Hakke Persille! Og: Amagermoer, giv mig Guleroer; eller: Hønsefødder og Gulerødder og Halsen af en Svane o. s. v. Ogsaa:

Amagerfaer han er himmelhøj,
Amagermoer hun er tyk og drøj,
Hesten, de har, er et Amagerøg,
og de er altfor dyre med deres Løg!

Gamle Tidsmærker.

Af E. R.

Tiden gaar og kommer som den vil,
uden at Mennesker kan gjøre fra eller til.

Ti Aar er Barn,
tyve Aar Ungkarl,
treti Aar en Mand,
firti god Forstand,
femti stille staar,
sexti Alder faar,
syvti hvid og graa,
otti kan ej forstaa,
niti Barn igjen,
hundred ad Graven hen.

En anden vil vide:

Hvo ej bliver smuk før 20 Aar, stærk før 30 Aar, klog før 40 Aar, rig før 50 Aar, bliver siden næppe anderledes.

Og de gamle Tidsmærker lærer os: at Tiden er ikke bunden ved Pæl, som Hest ved Krybbe, den farer fort og tøver ikke efter Nogen; at den har raske Vinger. — Tiden gaar og vi gaar med — og man skal tage Tiden

som den er, skjøndt trange Tider, langsomt skrider; men Tiden læger alle Saar, og Tid og Sandhed klarer Alt; thi Tiden dømmer, saa det, Fornuften ej kan, kan Tiden ofte give; den baade ihukommer og forglemmer Alting, og derfor er Tiden den bedste Raadgiver.

Men man skal skikke sig efter Tiden, Tiden skikker sig ikke efter os; Tiderne forandres og vi med dem. Tiden er Kundskabs Møder og Erfarenheds Læremester, den er en kostbar Udgift, den er Penge — derfor er Venner ofte Tid-Tyve.

Tiden har en skarp Tand, men Tiden, der fortærer Jern og Staal, kan og fortære største Harm. Fortid er Fremtids Spejl.

Hver Ting til sin Tid. Der er Tid til at tale og Tid til at tie, og Tiden skal gaa med Noget, siger Ledig-gængeren. Tiden er lige lang, men ikke lige nyttig. Spild ikke Tiden; thi den er et Stof, hvoraf Livet er gjort.

Min Ven Slagteren.

Af Børge Janssen.

Han hed Peter Mylius Jensen og var en af de ægte uforfalskede Vesterbro-Slagtere.

Høj, skulderbred, stærk, glatbarberet Skuespilleransigt, store røde Lapper, der nok saa' ud til at kunne falde tungt, naar Peter Mylius Jensen var i det Humør.

Og i det Humør havde han sikkert tidt været!

Nu er det imidlertid forbi; for han er gammel, og han er ikke mere oplagt til „Avekattestreger". Men til at fortælle Historier er han heldigvis oplagt, og ude i den

lille hyggelige Beværtning i Pilealléen, hvor jeg gjorde hans Bekendtskab, og hvor han hver Aften sidder og spiser sit „strivede Flæsk“ og drikker et Par Brøndummere til, har han mange Gange lettet sit Hjærte for mig.

Ja, jeg har faaet hele hans Historie fra først til sidst — her er den:

„Saa begynder vi fra Førstningen af ligesom i Bivelhistorien, og Begyndelsen var jo sløjberg, ikke en redelig Skilling i Lommen forstaar De. I de Dage tjente en Slagtersvend jo ikke som nu til Dags, og hvad der var tjent, det var jo redelig gaaet i „Gyldenlund“ og i „Harpen“ — det var her nere i Alléen, altsaa ikke Skygge af Sopsistenser, men eftersom man jo dog gærne vil være sin egen Mand, saa siger jeg en Dag til mig selv, Peter Mylius Jensen siger jeg, skyd Skidtet op i Livet, lad den staa til og bliv din egen Mand!

Jeg havde lige akkurat to blanke Dalere og en Rigsort, og det skulde man jo ikke antage, man kunde blive Mester paa; men se, det blev jeg nu ligevel!

Og det gik til uden Trolleri som jeg nu fortæller. Ude paa Vesterbro lejede jeg mig et Skur, og saa engagerede jeg en rask Dreng, og med ham trak jeg ud paa Trommesalen. Der var mange gode Kreturer den Dag, nydelige Kreturer, siger jeg, og jeg gaar jo rundt og fixererer dem lidt. Saa render jeg paa saadan et rigtig Kydho'de af en Bonde, der staar med det lækreste Stykke Kretur, jeg har set i mine Dage. Jeg slar jo han Kydho'det paa Skulderen og siger:

„Det er et pænt Dyr!“

„Ja, det er 'et,“ siger han Kydho'det og trækker paa det.

„Naar Peter Mylius Jensen siger, det er et pænt Dyr, saa er det et pænt Dyr, forstaar du das, Kammerat!“

Jeg slog ham Kydho'det paa Skulderen, saa han sjappede i Knæerne.

„Jeg kender ikke noget til Jens Mylius Petersen,“ siger han.

„Peter Mylius Jensen,“ raabte jeg, „ingen Skældsord, Kammerat!“

Han fik saadan et lille Dask i Medgift, og saa sagde han, at han havde ikke ment det saa slemt, og saa sagde jeg, at det havde jeg heller ikke, men Peter Mylius Jensen var ellers en af Vesterbros Slagtere, og det kunde jo gærne være, at han kunde lide at købe det Kretur.

Saa snakkede vi om Prisen, og jeg fik ham knebet fem Rigsdaler ned, og saa var jo den Sag i Orden, og jeg siger til han Kyd'hodet, at vi skulde vel ind og drikke Lidkøb paa det.

Ja, det skulde vi da, mente han, og vi trasker jo hen til „Haabets Fryd", men først saa kalder jeg jo ad han Drengen og siger, at han skal trække Kreturet hjem, og ligger saa til, ganske gedulgt forstaar De:

„Kujon, forstaar du, lige direktlig hjem, og saa knalder du 'en for Panden med det samme, om et Kvarter er vi der, og har du saa ikke slaet Dyret ned, saa slar jeg dig ned, forstaar du det, Kammerat!"

Han forstod det, for han vidste jo, at der ellers vilde vanke Pandemad, og imidlertid saa gaar vi to andre jo hen i „Fryden" og napper os en Skvat Portvin.

Saa skulde vi jo til at gøre Regningen op, og der kunde jo ikke være Tvivl om, hvordan det vilde spænde af, for jeg havde jo ikke en Skilling i Lommen.

„Saa skulde da ogsaa Fanden frisere mig," siger jeg og ta'r i Lommen, „nu har jeg glemt Tegnebogen hjemme!"

Bonden blev jo gnaven i Ansigtet og sagde, at han vilde have sine Penge, og det kunde man jo ikke sige noget til, det vil sige, jeg sagde, at han kunde vel nok borge Peter Mylius Jensen det Par Skilling. Nej, det vilde han ikke, og saa sagde jeg, at han kunde jo tage sit Kretur tilbage, Vesterbrogade 13, Skuret i Baggaarden, værs'artig!

Han var jo ikke meget for det og begyndte saadan at skrige op og lamentere, men saa saa' jeg bare paa ham saadan paa en egen gesvindt Manér og sagde: ingen Parlmenteren her, forstaar du das!

Saa maatte det Kydho'de jo traske ud paa Vesterbrogade, mens jeg stak ud af en Bagdør og sagde, jeg strax skulde være der.

Da han saa kom derud og vilde trække af med Kreturet, laa det jo nok saa nydelig parteret, og han fik ikke saa meget som en Kottelet af det hele. Men sine Penge, hver Skilling, forstaar De, fik han jo rigtignok, det vil sige et Par Dage efter, for ser De, Peter Mylius Jensen har jo Øje for, hvad der er Kyd, og hvad der ikke er Kyd, og bedre Kretur end det er der frisere mig ikke slaet for Panden paa Vesterbro siden Frederik den sjettes Dage, og Kyddet blev da ogsaa revet væk, saa Manden kunde faa, hvad han skulde ha', og der endda kunde blive saa meget igen, at jeg kunde ha' til at starte Forretningen.

Det var jo kuns en klejn Begyndelse, men man avancerede den dog op til at sla' baade sine tyve og tredive Kreturer for Panden paa en god Dag — ja, det var Tider, frisere mig, sikke Tider!"

Peter Mylius blev rørt ved Tanken og maatte have sig en extra Brøndummer paa det.

Ligeledes blev han rørt, naar han kom ind paa sin mere intime Kærlighedshistorie. Den var for Resten hel romantisk.

Han havde elsket en Spækhøkerdatter ved Navn Kathinka; men den gamle Høker vilde ikke af med Datteren. Dog, en Slagter stikker ikke op for en Høker, i alt Fald ikke en Slagter som Peter Mylius Jensen, og vilde den gamle ikke med det gode, saa maatte han med det onde. Peter Mylius satte da en Aftenstund en Stige til den elskedes Vindu, og han røvede den gamle Høker det Klenod, han satte højere end samtlige Pølser, Grisetæer og Pressesylte, nemlig Datteren. Flygtede med hende ud paa Landet og satte hende dér i Pleje hos en ældre gift Slagter, der skulde være hendes Ridder, til Sagen kunde ordnes med Præsten.

Mens den gamle Høker saa gik rundt mellem Blodpølserne og Sylten og grundede paa Hævn, ordnede Peter Mylius paa en eller anden Maade alt til Vielsen.

I sidste Øjeblik fik den vrede Fader Nys om, hvordan Sagerne staar, og over Hals og Hoved tager han ud paa Landet.

Peter Mylius og hans elskede staar netop for Alteret, da Kirkedøren gaar op, og Faderen styrter ind. Han

farer lige i Præsten og nedlægger Indsigelse, Præsten gaar helt fra Koncepterne, Kathinka kaster sig ind til Peters Bryst og giver sig til at hulke, Peter knytter Næverne, bider Tænderne sammen og siger:

„Undskyld et lille Øjeblik, Deres Velærværdighed, tillader De, jeg henvender mig i Enerum til den Mand dér."

Præsten nikkede, og Peter Mylius tog et kraftig Snubtag i Høkeren og førte ham udenfor paa Kirkegaarden, mens han med sin kærligste Stemme hviskede:

„Lille Svi'rfar, ingen Vrøvl, forstaar du das?"

Ude paa Kirkegaarden havde de et Par Minuters Samtale, der endte med, at Svigersønnen i al Venlighed betroede Svigerfaderen, at nu havde han at gaa lige direktelig op til Pastoren og sige, at denne her lille Uenighed havde været en Misforstaaelse, og han herved havde den Ære at give sin Velsignelse til Ægtepagten mellem Peter Mylius Jensen og Kathinka.

„Forstaar du, Svigerfa'r, akkurat lige som jeg siger, og slar du bag ud, frisere mig, der vanker Pandemad, om jeg saa skal i Tugthuset for det. Marsch, Kammerat, du skal ikke komme til at fortryde det, for du faar lige godt en rask Svigersøn!"

En halv Time efter var Peter og Kathinka erklæret for rette Ægtefolk at være.

Om hans Ægteskab, trods den romantiske Indledning, for Resten blev saa lykkeligt, er maaske tvivlsomt, i alt Fald fortalte Værten derude i Beværtningen, at Kathinka ligefrem til Tider ikke var fri for at faa lidt „Pandemad", og han fortalte endvidere, at den raske Slagter jævnlig havde været temmelig rask overfor Vesterbros Piger.

Saadan skete det en Gang, at han havde faaet svært Kig paa en Pige, der tjente ude hos en Vognmand. Vognmanden kom efter det, og han passede da Slagteren op en Aftenstund, han kom for at se til Pigen.

„Om han inte kunde se og humme sig lidt og lade en pæn Pige gaa i Fred," sagde Vognmanden, hvorpaa Slagteren svarede:

„Og om han ikke kunde holde sin Vognmandssnude fra en anden ens Privatliv, og hvis som, at han ikke

kunde det, saa kunde der kanske vanke „Pandemad, Fanden frisere mig!"

Peter Mylius lod Vognmanden snuse lidt til sin røde Lap, hvorefter Vognmanden trak sig tilbage som en klog General. Peter fik saa den Aften Lov til at være i Fred med Pigen, men flere af de følgende Aftener blev der Vrøvl igen, og Vognmanden var slet ikke glad ved alle de Spektakler, Slagteren lavede ham. En Aftenstund, da det var igen galt, lod han da falde et letsindigt Ord om, at han gav gærne ti Kroner om Aaret til, at den Slagtertamp vilde holde sig borte fra hans Gaard.

Og i samme Nu raabte Slagtertampen:

„Det er svart, Vognmand, ti Kroner om Aaret."

„Det er svart!"

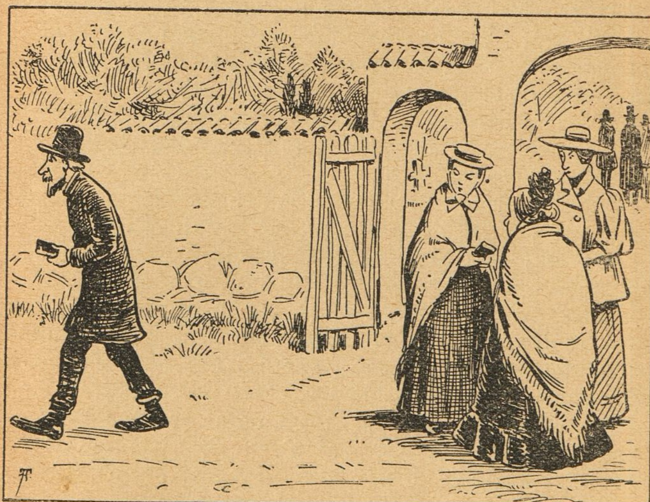
„Pien," sagde Slagteren, han holdt nok af at tale Fransk, „jeg har Vidner paa det, ti Kroner, pien!"

Og min Sandten, gennem mange Aar stillede han hver første Januar og fik sin Krigsskat udbetalt.

Men nu er det sikkert forbi, der er næppe nogen, der mere frygter for at faa „Pandemad" af Peter Mylius Jensen, han er blevet svært gammel i den sidste Tid, men leve endnu, det gør han, og falder Deres Vej en Dag gennem Pilealléen, kig saa ind i en af de smaa Beværtninger, og det kunde være, at De fik Øje paa den gamle Slagter, der sidder bøjet over sit „strivede Flæsk" og Brøndummeren.

Æstimeret?

Af Axel Thiess.

— Hvem wa de, der gik?

— De waa Søren Klaus.

— Hwa æ han for en Kaal?

— Han æ li'som tredde Jywldaw.

— Hudn de da?

— Jow, han æ sødn hallhelle.

Af det blaa Taarns Saga.

Billeder af Leonora Christina i „Jammersminde".

I Ramme af **Anders J. Eriksholm.**

Illustreret af Svend Rønne.

Det var den 8. August 1663.

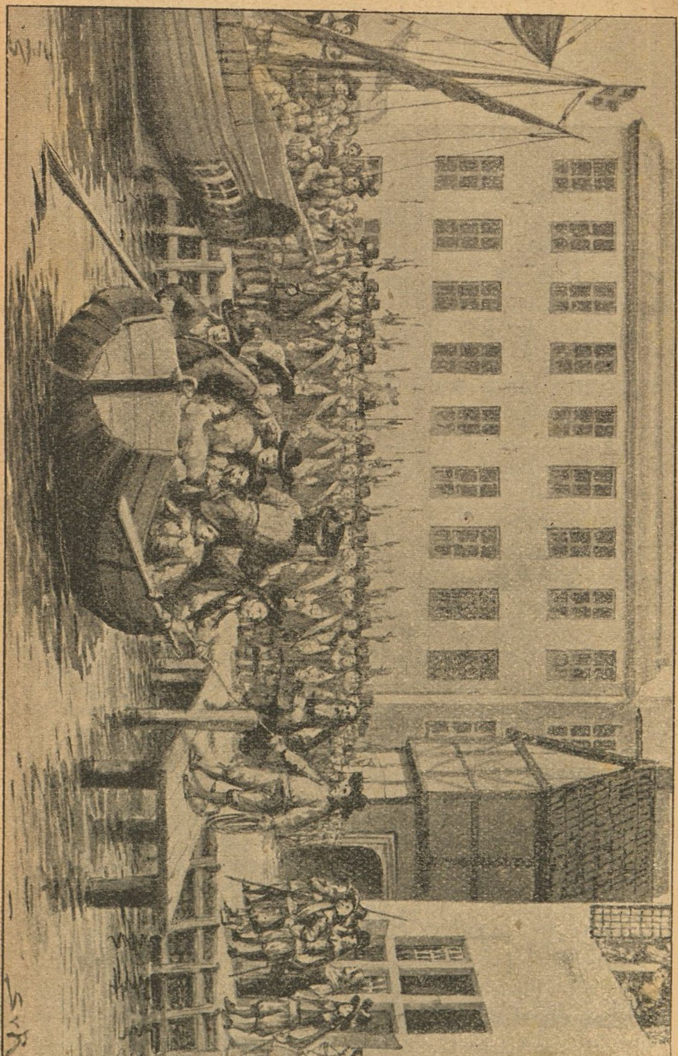
I Københavns Gader var mange Folk paa Færde. Folk, der ikke havde set hinanden før, standsede og skiftede Ord sammen. Nogle gav højrøstede og skadefro deres Mening til Kende, andre stak Hovederne sammen og hviskede fortroligt indbyrdes. Men eftersom Timerne randt, prægedes alle Ansigter af det samme Spændingens og Forventningens Drag.

Det ligesom laa i Luften, at noget usædvanligt var forestaaende.

Ved 9 Slæt om Formiddagen havde et Skib kastet Anker lidt udenfor St. Anna Bro. Højtstaaende Personer var kommen om Bord, og da om Eftermiddagen en Baad sattes ud fra Skibet, havde store Menneskeskarer forsamlet sig langs Strandbredden, og alles Øjne rettedes mod en statelig, fornemt klædt Dame, der sad paa Baadtosten, omgiven af militære Rangspersoner.

Baaden lagde til ved Slotsholmen. En af de militære Rangspersoner steg i Land, rakte Damen sin Haand og førte hende op ad Slotsbroen. Paa Slotspladsen holdt Regimenter til Hest og Fods, og Musketerer stod paa begge Sider, hvor hun gik frem Slotsfogden, Jokum Waldburger, traadte hende i Møde paa Slotsbroen, gik foran og viste Vej, og da Folk stod i tætte Rækker paa begge Sider indtil Kongens Trappe, lod Slotsfogden, som vilde han gaa op ad Trappen, men vendte brat om og skred over Gaarden til det store Taarns Dør, hvor han en rum Tid blev staaende og paa Skrømt famlede med Nøglen.

Med blege Kinder, men rolig og rank stod den fornemme Frue bag ham, til Pris for alle de skuelystne Øjne. Hun løftede sit Blik mod Himlen, og det Syn, hun saa', gjorde et sælsomt Indtryk paa hende. Det var en Ravn,

der fløj skrigende over Taarnet, og efter Ravnen fulgte en Flok Duer, der drog samme Vej.

Taarndøren, der omsider var bleven aabnet, faldt til med en skurrende Klang, der lød som en sorgfuld Sjæls Vaanden. Skuespillet var forbi, og Menneskeskarerne skiltes for at gaa hver til sit, drøftende den store Hændelse, Dagen havde bragt.

Kongedatteren Leonora Christina, den før saa mægtige og ansete Rigshofmesters Hustru, var bleven indsat som Fange i Blaataarn — det blaa Taarn, nævner hun det selv — der var Hovedtaarnet paa det gamle Københavns Slot og brugtes til Fængsel for allehaande Misdædere.

Af Livet indenfor disse Mure skal i det følgende oprulles nogle smaa Billeder paa Grundlag af Leonora Christinas Optegnelser.

I.

I den mørke Kirke.

Det Rum, hvori Fru Leonora førtes ind, kaldtes „den mørke Kirke". Det var et skummelt Fangehul, hvori der ikke fandtes noget Vindue. Kun naar Dørene aabnedes kunde et svagt Glimt af Dagslyset fjæle sig ind.

Der var en ulidelig Stank derinde. En gjennemtrængende Lugt af menneskelig Uhumskhed slog den indtrædende i Møde.

Paa et lidet lavt Bord stod et brændende Lys i en Messingstage. Bohavet bestod iøvrigt af en høj Stol, to smaa Stole og en Fyrretræs Seng uden Stolper, opredt med gamle, haarde Sengklæder.

Det var Aften. De tvende Fængselsdøre var lukte, og Fru Leonora var ene med Pigen, der var kommen for at blive hos hende om Natten.

Hun hed Maren Bloks, var i Dronningens Tjeneste, og hendes Arbejde var at skure Sølvet.

Det var en Kvinde af svær Legemsbygning og med

stærke Lemmer under den mørkfarvede Klædning. Haaret var glatkæmmet, og hun bar en hvid Hue paa Hovedet. Hendes Væsen var sødladent og indsmigrende, men de hastige Glimt, der stundom skød frem i hendes blaagraa Øjne, tydede paa et listigt og lunefuldt Sind.

Hun havde af Dronningen faaet skarpt Paalæg om nøje at berette hende hvert Ord, Leonora talte, i Synderlighed de Beklagelser, hvormed den fangne Grevinde gav sit Hjærte Luft.

Og Maren Bloks vilde gerne være Dronningen til

Behag. Men hendes Anstrængelser for at komme Grevinden i Tale havde hidtil været forgæves.

Grevinden sad opret i Sengen og stirrede tavs frem for sig. Ikke som det Jammerens Billede, Maren havde ventet at finde. Ingen Graad eller Sukken, ingen vrede Ord. Den fine Taftes Kappe, der sammenholdt Haarets bølgende Fylde, indrammede et roligt og frimodigt Ansigt, og de store, tænksomme Øjne saa' ud i Rummet med et spørgende, indadvendt Blik.

Hvad skulde Maren Bloks sige til Dronningen?

Hun havde ynket Grevindens onde Skæbne, men Grevinden havde sagtmodig svaret, at Lykken var ubestandig. Paa den kunde ingen lide.

Saa var Samtalen gaaet i Staa. Gennem Stilheden hørtes Rotternes Fangeleg i Krogene, hvis skumle Uhygge Lysets spæde Flamme ikke mægtede at gennemtrænge.

Maren Bloks brød Tavsheden.

„Véd I, Frue, at Dronningen sendte mig, fordi ingen anden turde komme til eder?"

„Turde ingen anden komme til mig?"

„Nej. Thi I holdes for ond, og Dronningens Piger bærer stor Frygt for eder."

Tavshed.

„Der siges ogsaa, at I er saa vis, at I véd tilkommende Ting."

Leonora smilte.

„Havde jeg haft saadan Visdom, da vilde jeg vel have kunnet vogte mig for at komme herind."

„En kan sikkerligen vide sligt uden at kunne vogte sig derfor."

„Nu, kan saa være."

„Dronningen tror, at I véd Besked om hemmelige Kunster. Hun sagde til mig: Om end Leonora kan hexe, skal du ikke frygte, thi hun kan intet ondt gøre dig. Og Dronningen sagde videre: Om Leonora giver dig Slag, da slaar hende flux igen, saa Blodet kommer . . . Men jeg skal ikke slaa eder, mit Hjærte, nej, ved Guds dyre Pine, om jeg skal volde eder Mén!"

Maren Bloks, der efterhaanden var bleven irret og ildnet op ved Grevindens rolige Færd og Tale, faldt

pludselig denne om Halsen under mange Kærtegn og Hengivenheds Ord.

„I maa tro mig, Frue, at da jeg saa' eder trine ud af Baaden og komme op over Broen, da var det ret, som Hjærtet skulde gaa i Stykker i mit Bryst. Og Jomfru Charisius, der stod hos mig ved Vinduet, brød ud i Klage og ønsked mindelig at kunne formaa noget til eders Frelse. Om hun havde ejet en halv Tønde Guld, da vilde hun gerne have ofret den, om hun dermed havde kunnet købt eders Frihed — ja, ved den kære Gud, saadan sagde hun! I tror da vel, hvad jeg siger, mit Hjærte?"

„Visselig tror jeg eder. Eders og Jomfruens gode Hjærtelag glæder mig. Jeg haaber til Gud, der kender min Uskyldighed. Ham befaler jeg min Sag."

Fru Leonora vendte sig om mod Væggen. Hun hørte Pigen vidtløftigen udbrede sig over en Forfølgelse, hun en Gang havde været Genstand for. Men Grevinden agtede ikke paa hendes Snák. Hun havde været i tretten Dage paa Søen og følte en overvældende Træthed i alle Lemmer. Men Tankerne holdt hende vaagen, og der kom ingen Søvn i hendes Øjne. Hvad for Rænker var smedet imod hende, saa spotteligen som hun handledes med?

Maren Bloks sad paa den høje Stol ved Sengen, højrød i sit Ansigt af Ærgrelse. Saa blidt og sagtmodeligen, Grevinden fandt sig i sin Lod — hvad skulde hun dog sige Dronningen?

Maren begyndte sagte at græde.

Leonora hørte det, og vendte sig imod hende: „Hvorfor græder I?"

Maren græd endnu højere.

„Ak, mit Hjærte! Derom kan I spørge! Mig randt i Sinde, hvor meget jeg havde hørt Tale om Frøken Leonora og hendes Herlighed. Alle snakkede de om, hvor højt salig Kongen elskede hende, og alle roste hendes Skønhed og Dyder. Og nu sidder I her i dette mørke Tyvehul, hvor én hverken kan se Dag eller Dør! Ak, ak, mit Hjærte, maa én intet klynke og græde over Lykkens Ubestandighed!"

Leonora saa' længe paa Pigen.

„Giv eder tilfreds," bad hun. „Mit Liv er i en

kristen Konges Hænder. Han vil vide at handle menneskelig med mig."

Leonora havde kun lidet tænkt paa sig selv. Den Spot, der vistes hende, agtede hun lig med Hundenes Bjæffen. Og hvad gik den hende an, den Nyfigenhedens Horde, der havde overgloet hende under hendes tunge Fængselsgang? Hvad enten det galdt Sorrig eller Glæde, løb Folk lige tykt tilsammen.

Men der var et Billed derude fra, som hendes Tanker holdt fast. Det var den skrigende Ravn og Duerne, der fløj bort over Taarnet. Hun blev ved at se det Billed for sine Øjne, og hun hørte Ravnens klagende Skrig i sine Øren.

Og med ét brød det frem i hende som en vaandefuld Stønnen:

Ravnen og Duerne — hvor mindede de hende om hendes Husbond og Børn, der flakkede om i det fremmede som fredløse Fugle!

Leonoras Frimodighed var paa én Gang borte. En uendelig Smærte greb hende, en dump og tung Smærte, der spændte om hende med jærnhaarde Arme. Og hendes Hjærte bankede, som skulde det sprænges.

Gennem Stilheden lød Rotternes Jagt over Gulvet, og det brændende Lys aad sig dybere og dybere ned gennem Vægen.

Men Maren Bloks saa' med hemmelig Glæde, at Sorgen havde overvundet den fangne.

Nu havde hun noget at fortælle, der vilde glæde Dronningen.

II.

Slotsfogden.

„Per, Jon, Rasmus, Chresten! Skælm, Spidsbub, Düvels Kanalje!" Hvor i al Landsens Rige var de fordømte Knægte?

Slotsfogden, Jokum Waldburger, stod nede i Taarnstuen og kaldte paa sine tjenende Aander.

Men der var ingen tjenende Aander at opdage.

Pokker skulde hente de dovne Slyngler! Tvi for saadanne drukne Hallunker! Ved sin Sjæls Salighed, om han ikke turde bande sig paa, at de alle til Hobe sad nede hos Kældersvenden og bællede sig.

Men de skulde se, de Karle, ja de skulde se — —! Slotsfogden stampede i Gulvet, men kunde ikke blive enig med sig selv om, hvad han skulde lade de Karle se.

Han gik Marsch i Taarnstuen. En, to, en, to, højre, venstre, rechts und links! En to, en to —! Lyden sang under hans Støvlehæle, og han morede sig som et Barn over det Spektakel, han lavede.

Saa faldt hans Øjne paa den gamle rustne Klokke, der hang i et Hjørne af Stuen.

Aa haa, aa haa! Han skulde vel ringe Ørene op paa de Düvels Knægte.

Kling—klang, Kling—klang! Det gjaldede gennem Vægtergangen, og Slotsfogden blandede sin Røst i Klangen. Han raabte Navnene paa Kusken, paa Taarngemmeren, føjede Ord til, saa det rimede, tog Tonen snart højt, snart lavt, medens han dæmpede eller forstærkede Klokkespillet efter Tonens Dalen og Stigen.

Sank saa pludselig om paa en Stol og lo, saa det klukkede i hans tykke Mave.

Lidt efter, da Taarngemmeren ganske langsomt kom stavrende op ad Trappen, havde Slotsfogden aldeles glemt sin Vrede.

„Hej, Rasmus, bitte Søn!" raabte han. „Hent mig de Nøgler hid!"

Rasmus stod og smaskede med Tungen, som havde han endnu en liden Draabe af Kældersvendens Skænk i Munden.

„For tusind Pokker, Karl! Har du tabt Mælet?"

„Faer," sagde Rasmus, „Christian har Nøglerne."

Christian var en Fange, der paa Grund af Drab var indsat i Taarnet, men nød saa stor Frihed, at han fik Lov at gaa Tjenerne til Haande med Opvartningen af de andre Fanger.

Slotsfogden tog paa at bande. Kendte nogen Mage til saadanne fordømte, torskede Dummerpander? Give en

Livsfange Nøglerne i Hænde! Guds Død og Pine, om hans Naade Kongen vidste det!

Rasmus var stiltiende forsvundet og kom tilbage med Nøglerne, da Slotsfogden hørte op med at bande.

Samtidig kom Per Kusk fra Kongens Køkken bærende med Maden til Fru Leonora.

Med Taarngemmeren foran steg de tre Mænd op ad Trapperne til Leonoras Fængsel.

Hun var ikke længere i den mørke Kirke, men indflyttet i et Rum tæt derved. Det var et hvælvet Kammer, højt til Loftet og med hvide Kalkflader. Øverst oppe sad et lidet firkantet Vindue med dobbelt tykke Jærnstænger, og udenfor et Gitter saa tæt, at ikke en liden Finger kunde stikkes gennem Hullerne.

Der stod to Senge derinde, et Bord og to Stole.

Per satte Maden fra sig paa Bordet, og Slotsfogden begyndte at skære Stegen for, alt medens han lo og nynnede:

„Op at synge, du lille Fugl,
gemmer du dig i mørken Skjul
— hvor er din Fløjels-Kjole?“

De to Kvinder, der betjente Leonora, var strax, da Døren aabnedes, ilet ud paa Gangen for at trække Luft og faa sig en Sladder med Kusken og Taarngemmeren.

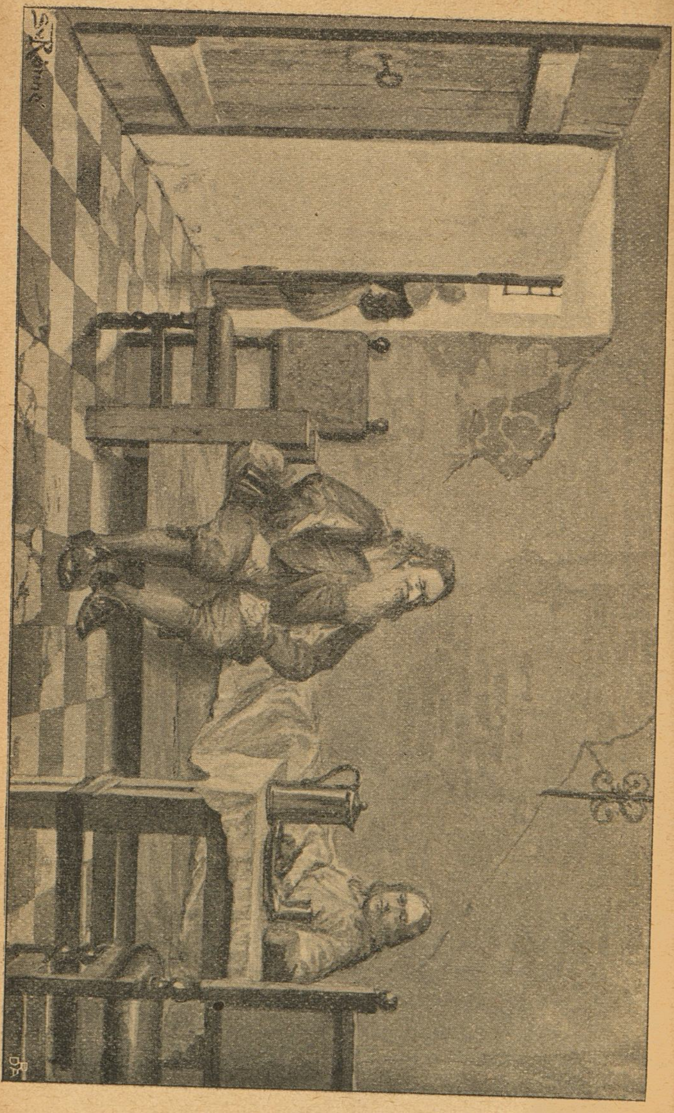
Leonora laa til Sengs og kunde intet spise. Slotsfogden satte sig paa Sengen og underholdt hende med grove Skæmtehistorier. Hans fyldige Kinder blussede af Liv, og hans Øjne lo ustandselig af den plumpe Snak, der som en skiden Strøm randt over hans Læber.

Han teede sig som et stort, drilagtigt Barn og foer fort i sin Plumphed for at vække Grevindens Vrede.

Men Leonora svarede ham ikke et Ord.

Saa sadlede Slotsfogden om, blev sledsk og klynkende.

Ak, for en Skam og Skændsel, at den kære Frøken Leonora skulde sidde her inden for disse Fængselsmure! Hun, der en Gang havde været saa højt paa Straa og ejet Gods i store Maader. Heste og Kareter og skrammererede Tjenere, der fulgte hende til Dørs og til Vogns. Og den skønne Gaard, ak, den skønne Gaard kunde Slots-

fogden ikke glemme. Vidste Leonora, at den skulde brydes ned? Jo, det var sandt nok. Der vilde ikke blive Sten paa Sten tilbage. Ak, ak, var det ikke at ynke!

Leonora vendte sig imod ham. „Kan I sige mig, Slotsfoged, hvor Salomons Tempel er bleven af?"

Slotsfogden rejste sig og fik travlt med at kalde Kvinderne til Bords. Guds Død, stod ikke den gode Mad og blev kold! Og han var saa sulten, at han følte, hvordan hans Maveskind krympede ind.

Der maatte en lystig Historie til, og Kvinderne lo omkap med Slotsfogden.

Slotsfogden fortalte vidtløftig om sin Bejlerfærd, da han anden Gang fæstede sig en Hustru.

„I holder os vist for Nar, Slotsfoged," sagde den ene af Kvinderne. „I siger, at I vidste ikke, hvem I bejlede til."

„Nej, min Sæl, om jeg vidste det," svor Slotsfogden, „ikke førend jeg Jaordet skulde hente."

Slotsfogden lo, greb Bægeret med Leonoras Vin, skaalede med Kvinderne og drak.

Saa agerede han Dansemester og viste Kvinderne, hvordan de skulde sætte deres Ben, nynnede saa smaat dertil, og lo imellem som en besat.

Omsider blev Madresterne udbaarne, og den fangne fik atter Ro.

— — Det var Aaret efter.

Leonora havde forsonet sig med sin Lod og sled Tiden hen i Fred.

I hendes Kammer gik det ikke mere saa lystigt til ved Maaltiderne.

En Dag hændte det, at en nedbrudt, dødsmærket Mand slæbte sig hen for hendes Kammers inderste Dør, tog sin Hue af og bad om Forladelse for den Fortræd, han havde voldet hende.

Den Mand var Slotsfogden, Jokum Waldburger.

III.

Gert Taarngemmer.

„Nej, jeg bliver ikke gammel som Taarngemmer," sagde Gert til en af Ringerne. De sad nede hos Kælder-svenden og slukkede Tørsten ved en Kande Øl.

„Det er et Hundeliv at omgaas det Pak, siger jeg dig. Ikke er det at tænke at gøre de Skælmer til Pas. Altid-sens har de noget at kære og klage over. Der er nu Tyskeren, som sidder nere i Troldhullet. Hver Dag gør han Udstand over Maden. Snart er Kostpengene ham for store, saa er Føden, han faar, intet god nok."

Jørgen Ringer redte dybsindigt sit lange sølvgraa Vismandsskæg med sine krogede Fingre.

„Det er mit Tykke, Gert, at du kører de Skælmer i for slappe Tøjler. Navnlig Præstetyven*), som du lader sidde nere i Taarnstuen om Natten i Steden for at sætte ham op i det mørke Fængsel. Tag dig i Vare, Gert, at du intet kommer i Ulykke for hans Skyld."

„Dermed har det ingen Fare," mente Gert. „Præste-tyven begærer ej at løbe bort. Han er fri for at hænges og glæder sig til, at han snart skal paa Holmen."

„Ja, ja, jeg vilde kun vare dig ad," sagde Ringeren.

„Det har Frøken Leonora ogsaa gjort. Jeg vovede for meget i det, at jeg gav den Tyv saa stor Frihed, sagde hun. Synderlig var det hende imod, at jeg lod ham gaa op i Taarnet for mig og stille Sejerværket."

„Det skulde du heller ikke gøre, Gert."

„Men Leonora snakkede ikke om," vedblev Gert, „at hun selv en Gang nær havde ført mig i Fortræd. Der var kommen Ild op i Byen, og jeg glemte derover at lukke Dørene for hendes Kammers. En liden Stund efter kommer Slotsfogden og finder Kammerset tomt. Men Leonoras Hund viste ham Vej, og der han kom op ved Sejerværket, stod hendes Velbyrdighed paa Stigen."

„Saa skete der dog ingen Skade?"

„Slotsfogden var vred, og jeg fik Hug for hendes

---

*) Han havde brudt ind i en Præsts Hus om Natten og stjaalet en Bryggerkedel. Havde ogsaa andre Tyverier paa sin Samvittighed.

Skyld. Det var alt Skade nok. Men for en Düvels Hund, hun har deroppe, Jørgen! I Gaar snakkede hun atter op om den Præstetyv, hvis Frihed er hende ret en Torn i Kødet, og i samme Godlag sætter Hunden sig lige for min Næse og tuder op i mit Ansigt. Og der Maden om Middagen blev opbaaren, løber Hunden ner for mit Kammers og tudede tre Gange udenfor Døren."

Jørgen Ringers Vismandsansigt lagde sig i betænkelige Folder.

„Om det var et Forvarsel, Gert?" sagde han dæmpet og stirrede stift paa Taarngemmeren.

Gert løftede sin Kæmpeskikkelse i Vejret og lo. „Drik af Kanden, Jørgen, og sæt ikke saadan et Bededagsansigt op! Er det et Forvarsel, som du siger, betyder det vel, at vi inden længe skal have en af Skælmerne rettet."

Slotsfogdens Stemme lød oppe fra Gaarden. Det var Tid at bære Mad til Fangerne, og Gert rejste sig.

Næste Dag var det Fredag. Der skulde være Gudstjeneste i Slotskirken, og Ringerne kom efter Sædvane for at forrette deres Dont.

De fandt Taarndøren lukket, og ingen svarede paa deres Banken.

Slotsfogden kaldtes til og fik Døren aabnet med Hovednøglen.

Jørgen Ringer rystede dybsindigt paa sit graa Vismandshoved.

„Dette sidder intet sammen, som det bør," sagde han. „Hvifor kommer Gert ikke?"

Slotsfogden gik ind i Taarnstuen, og Ringerne steg op i Taarnet.

Oppe ved Sejerværket laa Gert død.

Men Præstetyvens Fængsel var tomt, og Gerts Pengeskrin brudt op.

Jørgen Ringer stod ved Siden af den dræbte Taarngemmer og redte sit lange Sølvskæg med sine krogede Fingre.

Han tænkte paa Varslet, Gert havde talt om i Gaar med leende Mund.

Om Gert kuns havde agtet derpaa . . .

IV.

Agnete Budde.

„Dette Aar, Paaskedag [1678], blev Jomfru Agneta Sophia Budde ført her ind i Taarnet. Henders Fængsel var ovenover mit inderste Rum. Hun blev beskyldt for at ville have med Gift ombragt Grevinde Skeel, og som hun var et ungt Menneske og havde en Pige, som skulde betjene hender, som og var ung, saa støjede de saa om Dagen, saa jeg havde liden Rolighed for dennem. Jeg talte dog intet derom, mente, at hun blev vel stille, naar hun formærkede, at det vilde gælde Døden. Men nej! hun var lystig, til Dagen førend hun blev rettet."

„Samme 1678. Aar, den 4. Martii, blev min Naboske, en Kvinde ved Navn Lucia, som tjente Fru Regitse Grubbe. Hun beskyldtes af Jomfru Agneta Sophia Budde, at hun havde været den, som paa sin Frues Vegne havde overtalt hender at forgive Grevinden Fru Birrete Skeel, og at Lucia havde bragt hender Giftet. Der var Vindesbyrd [ɔ: Vidnesbyrd], af hvem Lucia havde købt Giftet."

(„Jammersminde").

Det var Morgen, og Taarngemmeren kom gaaende gennem Vægtergangen med sit raslende Nøgleknippe.

Det var Gerts Efterfølger, en lavstammet, duknakket Mand med et Par enfoldige Faareøjne.

Taabe-Johan kaldte Fangerne ham.

Der blev Røre i Fængselskamrene. Det skreg i Laasene, de tykke Egetræsdøre gled tilbage paa Hængslerne, og Dagslyset strøg i en bred, vandret Søjle ind i de halv eller hel mørke Kamre.

Morgensyslen begyndte derinde.

Der blev en Løben paa Trappen for at bringe den nødtørftigste Rensning i Orden. Og den Løben varede stundom en Del længere end Behov gjordes; thi Taabe-Johan følte det som en Ærekrænkelse at skulle opholde sig hos Fangerne, medens Rensningen stod paa.

„Skulde jeg blive ved det skiden Tøj?" sagde han og spyttede foragteligt.

Og han gik ned i Taarnstuen og spankulerede frem og tilbage med faste Skridt som den Hæderens Mand, der intet med sin Vilje mænger sig med Misdædere og forløbent Pak.

Men gennem Fængselskamrene gik et Befrielsens Drag. I den mørke Kirke hørte Nattens Graad og Sukken op, og i et Kammers nær ved sang en Degn sin Morgensalme.

Fra Fængslerne oven over lød en Støjen og Rumsteren, som om nogen legede Fangeleg. Men da Taabe-Johan et Øjeblik efter kom for at lukke Dørene, var der musestille deroppe.

Taarngemmeren stod, som var han falden ned fra Skyerne.

Agnete Budde var ikke i sit Kammers, og hendes Pige ej heller.

Taabe-Johan tog paa at jammerklage sig.

Da var der en Fugl, der pippede bag en Dør, og noget borte pippede en til. Og førend Taarngemmeren rigtig havde opdaget Skjulestederne, stormede de forsvundne ind i Kammerset og faldt hinanden om Halsen med leende Munde.

„Aa, Inger, hvor vi narrede Taaben!" udbrød Jomfru Agnete, da Taarngemmeren brummende havde laaset Dørene. „Du store Verden! for et Faareansigt, han satte op."

Jomfru Agnete og Inger var omtrent jævnaldrende. Agnete var nylig fyldt sytten Aar og næppe rigtig udvoxet endnu. En sart Jomfruskikkelse med klare Barneøjne, der i ensomme Timer gav Udtryk for et forskræmt Blik og røbede en Sjæl, der lettelig lod sig bringe under en fremmed Viljes Tvang.

Der var noget i dette Blik, der, saa underligt det kan lyde, fortalte, at Agnete først indenfor Fængslets Mure havde fundet den Frihed, hendes Barnesjæl begærede.

Derfor var der Smil i hendes Øje, og skæmtsomme Ord paa hendes Læber. Fortiden var hende som en Skygge, hun frygtede, en knyttet Haand, der vakte Trods

i hendes Sind. Men paa Fremtiden tænkte hun — saadan som hendes ubekymrede Barnesind gøglede Fremtidens Billeder for hende — og hendes Tanker formede sig til de lyseste Syner.

„Nej, Ingerlille! Du kan aldrig tro, hvad for en Drøm jeg havde i Nat. Noget saa aldeles uendelig dejligt, som et Menneske bare kan drømme om . . . du er da forfærdelig nysgerrig?"

Ja, Inger var forfærdelig nysgerrig.

„Nu skal du høre. Jeg gik i en stor Have. Saadan en stor Have med høje Træer og mange Blomster. De dejligste Blomster, jeg nogentid har set. Med sære Former og Farver saa skære og glinsende. De blinkede som Guldkroner mellem de grønne Blade. Og somme var røde som Skarlagen og dryppende Purpur, og jeg kunde aldrig blive træt af at se paa dem."

„Aa, for en Herlighed!"

„Ja, det maa du nok sige! Der var Purpur for min Fod og Guld i min Haand, om jeg bare vilde gribe til. Og jeg gik frem ad lange Gange, hvor de høje Træer stod og hviskede fortroligt sammen, som var de bange, jeg skulde lytte til deres Tale."

„Men var I da helt alene i Haven?"

„Helt alene. Og der var saa stille derinde. Slet ingen anden Lyd end de klare Kilder, der rislede ved Træernes Fod. Og saa Fuglene, der sang."

„Naa, og hvad saa mere?"

„Ja, nu kommer det bedste! Da jeg havde gaaet en Stund derinde, mødte jeg nogen."

„Det var vel en Ungersvend?"

„Ja, det var en Ungersvend! At du kunde gætte det?"

„Jeg kan gætte mere Ungersvenden tog eders Haand, og I vandrede ved hinandens Side mellem de rislende Kilder og blomstrende Urter."

„Nej, hvor du er klog, Pige! Men hvad saa mere?"

„Ungersvenden spurgte, om I vilde være hans Fæstemø."

„Nej, det gjorde han ikke! Han saa' mig blot ind i Øjet, og da syntes jeg, vi havde kendt hinanden i hundrede Aar. Og han behøvede slet ikke at spørge."

„I kunde dog have tydet hans Øjnes Sprog forkert."

„Aldrig i Verden! Men det forstaar du dig intet paa."

„Saa det tror I?"

„Ja, det tror jeg. Men hør nu videre."

„Bliver Enden god?"

„Ti nu stille, medens jeg taler! Du forstyrrer mig bestandig i min Fortælling."

„Det var jo eder selv, der spurgte."

„Nej, hvor du er dum . . . du afbryder mig, saa jeg slet ikke ved, hvor langt, jeg kom."

„I kom til Ungersvenden, der saa' jer ind i Øjet."

„Ja, det gjorde jeg. Men kan du gætte, hvad der saa skete?"

„Nu spørger I mig jo igen?"

„Der kom en Mand os i Møde. Og han var saa styg, saa styg. Jeg fik saadan Angst for ham, at min Tunge lammedes. Og jeg maatte følge ham, saa nødig jeg vilde, og kunde ikke faa mine Øjne fra ham. Tætved et af Urtebedene standsede han og plukkede en hvid Blomst. En Blomst saa skær og fin som en Lilje. Og lige for mine Øjne brød han Bladene af og traadte dem under sin Fod. Da lød der et uendelig bedrøvet Suk, men jeg vidste ikke, om Sukket kom fra den døde Blomst eller fra mit eget Hjærte."

Inger var bleven tavs og sad som i Drømme.

„Men hør nu, hvad der kommer! Just som jeg stod sørgmodig og saa' paa den døde Blomst, rørte Ungersvenden ved min Arm. Se, sagde han, og jeg saa' Haven opfyldes af en skinnende Klarhed, og en Urtegaardsmand i fodsid Kjortel tren frem. Han tog den brudte Lilje i sine Hænder, aandede paa den, og af dens Stængel skød Knopper og nye Blade. Og den hvide Blomst foldede sine Blade ud og stod rank og fin og med lifligere Duft end før . . . Aa, Ingerlille, var det ikke saa sælsom en Drøm? . . . Men du store Verden, Pige! Sidder du ikke, som saa' du Syner ved lysen Dag. Og din Kind er hvid! Hvad fattes dig?"

„Intet, Jomfru. Fortæl kuns videre."

„Nej. Nu maa du fortælle. Eller, Inger, syng hellere en Vise."

„Jeg kan ingen Viser, Jomfru Agnete."

„Snak om en Ting. Du skal synge.“
„Hvad skal jeg synge?“
„Fuglefængervisen.“
„Ak, at I altid vil have den Vise, Jomfru Agnete.“
Inger sang:

„Den Fuglefænger i Skoven gik,
og satte han der sin Snare.
Det hvisked og tisked bag Kvist og Gren,
og hvor han frem over Stien tren,
det lyste af Øjne klare.
Og der var Fuglen i Kofte graa,
og hender med Vingen purpurblaa;
de flagred jublende glade
blandt alle de grønne Blade.“

„Nej, jeg kan ikke synge i Dag, Jomfru Agnete.“
„Vistsaa. Syng nu Visen til Ende.“
Inger begyndte igen:

„Den Fuglefænger med Liste lo,
der han gik bort over Lide.
Med slappe Vinger de Fugle smaa
i Kofterne graa og purpurblaa,
de hang ved hinandens Side.
Men Sangen tied i Skoven brat,
og Dagen veg for den mørke Nat,
da Uskylds-Øjnene klare
brustne tilsammen vare.

O, Fugle smaa i den vilse Skov,
I tage jer bedre Vare — —“

Inger standsede. Graaden sad i hendes Hals og snørede hendes Strube sammen. Hun kunde ikke synge mere.

Hvorfor vilde Jomfru Agnete dog have den Vise? Som den passede paa hende selv! Den stakkels Jomfru var jo lokket i Snaren ret som de Fugle smaa i Skoven. Hun fik at undgælde for den Brøde, en andens List og Ondskab havde faaet hende til at række Haand til. Men Regitse Grubbe, der var den rette Skyldige, havde høje Velyndere ved Hove, og vidste sig vel at hytte.

Jomfru Agnete havde rejst sig og dansede rundt i Kamret. Pludselig standsede hun foran Inger.

„Aa, Ingerlille — for en Himmerigs Fryd! Ved du, hvad Ungersvenden hviskede i mit Øre? Ha, ha, nej, det véd du ikke, du lille Nar. Men i Morgen faar du det at vide. I Morgen kommer han og henter mig. Og du faar Lov at smykke mig som Brud. Hvide Klæder vil jeg bære. Hvide Klæder, Inger —"

Inger mødte Agnetes Blik, og det var i samme Nu, som noget inde i hende stivnede.

Hun saa' Vanvidets Glimt i Agnetes Øjne.

— Siden takkede hun Gud, at han havde ladet den stakkels Jomfru times denne Naade.

Dagen efter døde Agnete Budde for Bødlens Sværd.

Den hvide Blomst var brudt — men for at sætte Blade og fange ædlere Væxt i en anden Jordbund.

V.

Tilbageskuen.

Tyve Aar er henrundne, siden Leonora Christina indsattes i det blaa Taarn.

Det er en Sommerdag.

Solen skinner ind i Leonoras Kammer. Gennem det blanke Rudeglar falder Solstraalerne, og de leger i sølverne og glinsende Silkes Farver.

Paa et Hjørne af Bordet ligger et Tæppe, endnu ikke fuldendt, stafferet ud med Sølvfryndser og Blomster i Sølv og Silke, virket af Leonoras flittige og kunstfærdige Hænder.

Som en Hilsen fra den lyse Sommer staar paa en liden Taburet en Skaal med Frugter, blandt hvilke Citroner og Pommerantser blinker med en Farve, der spiller i det gyldneste. gule.

Leonoras skumle Fængselskammer er forvandlet til en venlig Dagligstue, hvor Arbejdets gode Aand boer til Huse.

Og der arbejdes meget derinde.

De mange Silkeorme, hvis haarfine Spind skal redes og spindes, den selvgjorte Vævekam med det brede, stribede Baand og Drejerbænken, der beskedent skjuler sig under et Stykke hvidt Taft, fortæller hver paa sin Vis om Leonoras Flid og Snille.

Men hendes kæreste Arbejde er boglig Syssel. Paa en Væghylde staar Bøger af vidt forskelligt Indhold, og paa Bordet ligger udbredt mange beskrevne Blade.

Et Blad, hvis Skrift endnu ikke er ganske tør, vidner om, at Leonora nylig har rejst sig fra Arbejdet.

Det er sine „Heltindehistorier", hun arbejder paa — et Værk om lærde, dydige og trofaste Kvinder.

Naar Leonora er træt af det anstrængende Tankearbejde, forfrisker hun sin Aand med Sang og Musik.

I Kammerset staar et Toneværk, købt for de „Naadsens Penge", Kongen aarlig yder hende . . .

Nu bølger et Væld af Toner gennem Rummet. Og Leonora synger dertil — en Sang, hun selv har digtet:

„Op, op, min Sjæl og Sinde,
Guds Godhed til at minde,
som rækker mig sin Haand,
som Byrden med mig bærer,
som mig sin Ville lærer
og selver lindrer mine Baand."

Ja, hvor havde Gud naadig lindret hendes Baand og baaret Byrden med hende i de onde Dage, da hun sad i det mørke Fængsel som en syg og elendig Fange, der følte sig af alle Mennesker forladt.

„Mit Hjærte, glem det ikke,
hvad udi mørken Kirke
ni Dage jeg udstod:
Hvad Angest, Sorrig, Kvide,
hvad Spot og Stank jeg lidde!
Da styrkede Gud Sind og Mod."

Hvor underligt at skue tilbage paa de forbigangne Aars Lidelser. Som en Rad af mørke Perler vandt de sig om Mindets Baand, de lange Fængselsaars tunge Timer.

„Betænk min store Trængsel,
mit lange, haarde Fængsel,
min Jammers elleve Aar!*)
Ej saa, at det bedrøver;
Gud er den, som dig prøver,
han kender bedst, hvad du formaar."

Nu var tyve Aar rundne inden disse Mure. Hvor mange Aar skulde endnu rinde, før Herren lukkede Fængslets Døre op?

„Min Sjæl længes efter Udgangen af sin Trældom. Men mit Haab klamrer sig til dig, o Gud, som var min Støtte tilforn.

Du gav mig Styrke i Trængslen, saa min Aand ikke formørkedes af Ulykken, og du bevarede mit Legeme stærkt og sundt til denne Dag.

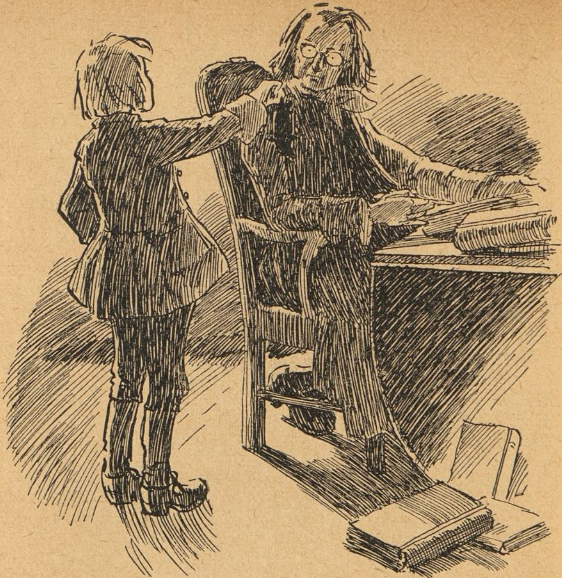
Lov og Tak være dig, o Herre!"

„Tak ske dig, Naadsens Kilde,
at du mig revse vilde,
saa mild og faderlig!
I Nød varst dog til Stede,
mit Hjertesuk tilrede,
der Magten vilde knuse mig."

„Du lagde Korset paa mig, o Gud, men selv tog du fat ved den tyngeste Ende."

---

*) Sangen har L. Chr. skrevet i Maj 1674.

Herremandens Træsko.

Af Johannes V. Jensen.

Illustreret af Louis Moe.

I Kourum Kirke hænger der endnu et gammelt Epitafium af Blik i kummerlig Rococostil, rustent og strittet til med Kalk; det bærer Emanuel Poulsens Navn — Pastor og Ejer af Knustrupgaard. Gamle Folk kan godt huske Snak om ham, han blev nu ellers kaldt Hr. Manwol, mens han levede, han kom til den Gaard paa en sær Facon.

Saadan fortæller de. Hr. Manwol var Præst i Kourum. En godsindet en, saadan en sølle en, men ellers en redelig Mand til sin Lærdom. De sagde, det var Madammen, der holdt d e t sammen, som kunde holdes sammen i det usle bitte Kald; Præsten var meget for god. Han kunde ikke have noget, uden han jo skulde give det hen,

han slegede for Katte og Kyllinger og andre Dyr, om det saa var en Skarnbasse, saa maatte han lade den leve. Det gik tit paa, at Præsten holdt stille paa Landevejen, naar han skulde i Sogne, og Kusken var saa nede foran Bæsterne og pirre i Hjulsporet — det vidste Folk godt og grinte, naar de saa det, det var alle Tider en Skarnbasse, Hr Manwol havde spejdet ud i Hjulsporet, og som skulde bjærges. Saadan var han. Han havde en Dreng, havde Præsten, en Krabat, og han havde Løjer af ham en Gang. Præsten krigede paa Muldhvalpen — maaskesens fordi den i hans Øjne var for haard ved Orm og andet Smaalevende, eller ogsaa for det den braadede i hans Bede — nok er det, Drengen skulde have en Toskilling for hver død Muldhvalp han kunde komme med. Og han stillede i Studerekamret med en stor en og fik sin Præmie, og Præsten kylede den ud ad Vinduet ud i Haven, og Drengen kom igen næste Morgen og Overmorgen igen, lige saa rask, og det gik saadan saa jævnt en Ugestid. Saa begyndte Muldhvalpen jo at lugte. Præsten tog den god et Par Gange endda. Den skammelige Dreng. Men omsider blev der en slemme Lugt ved Aadslet. Præsten snusede til den. Saa fik han Drengen for sig. Og bekende maatte han jo, at det var den samme han var kommen med hele Tiden. Fik han nu Hug for det? Nej, Præsten var meget for god. Men den Bedrift af Drengen havde Folk megen Fornøjelse af.

Ja. Og saa kan Narrevornhed alligevel baade sin Mand. Skam faa Præsten. Noget havde han vel lært af at gaa i Skole; de lo ikke ad ham tilsidst.

Den Tid Hr. Manwol var Præst i Kourum, havde Herremanden paa Randholm alle de andre store Gaarde paa Egnen foruden Randholm, han hed Jokum Stisen, en mægtig Mand for Alvor, knasrig. Han var nok endda af Bondefolk, sagde de. Herremanden vilde gærne lade Præsten bære Lyset for sig, de fortalte meget om, hvad de gjorde ved ham, naar han var deroppe paa Gaarden, han maatte holde for. Og blive derfra kunde han velsagt ikke, fattig var han jo; han kunde vel heller ikke se, naar de rendte avet om med ham.

Saa en Dag var Præsten paa Gaarden, og der var et grusseligt Gilde. Ene Karlfolk, Jokum Stisen samlede

gærne Gaarden fuld af Prangere og det Slav, og saa drak de og task i Kortene værre end de Vilde. Det var jo ikke noget for en Præst, men med var han nu kommen. Det gik først paa med Spisning, og det alvorligt, og saa skulde de jo til deres Andagt med Holmblads Salmebog. Midlertid kom Herremanden i Tanker om, de skulde se hans Kreaturer, og de kom jo ud i Gaarden allesammen. Han fedede Stude, gjorde Jokum Stisen, der gik mange Hundrede sønderpaa fra ham om Aaret. Nu var der Smadring i Gaarden, og Præsten vilde ikke ud i det med sine Blanklædersstøvler.

Saa tag mine Træsko paa! sagde Herremanden og stak i at flegre, han pegte paa dem, de stod i Gangen. Og det var et Par alvældige Træsko. Nu om Stunder er det sjældent med Skovbotræsko, nu bruger Folk Overlædertræsko; men den Gang havde de ene Skovbotræsko. De var svære. Men Jokum Stisens var nu saa meget rasende store igen, han var en Prygl med store Fødder. Det var to jævne Trug at se til, og beslaaet med Jærn var de.

Præsten skottede til dem. Og de andre tykke Grinebidere forlystede sig. Men han tog dem skam paa! Ligesom han vilde lade dem vide, det var ikke noget at grine af. De inspicerede saa Studene. Den bitte Præst gik og storkede omkring i de her urimelig store Træsko, ligesom et Barn. Og de lagde jo til ham . . . han skulde ikke være bange for at falde i Pladringen, for han var tungest forneden . . . og med den Befordring kunde han komme over Vandet . . . og hvad de nu kunde hitte paa.

Saa raaber Jokum Stisen: Ja kunde Præsten gaa med dem paa Fødderne til Hamborg, saa vovede han Knustrupgaard!

Om det var et Væddemaal? sagde Præsten lige saa rask.

Ja, det skulde gælde. Anders Stisen tykkes, det var en god Spas, og de havde allesammen deres Morskab af det ogsaa.

Men det har I hørt! sagde Hr. Manwol, og han ind og sætter Træskoene fra sig og afsted hjem. De grinte, saa de var færdig at sprække. Men Jokum Stisen tænkte sig vel noget om, da Præsten saadan rendte hjem.

Før Aftenstide, da de havde spillet Kort en fire Timer, saa de, at Hr. Manwol kom kørende ind i Gaarden med sin Holstenskvogn. Madamen var med, og Kusken kørte

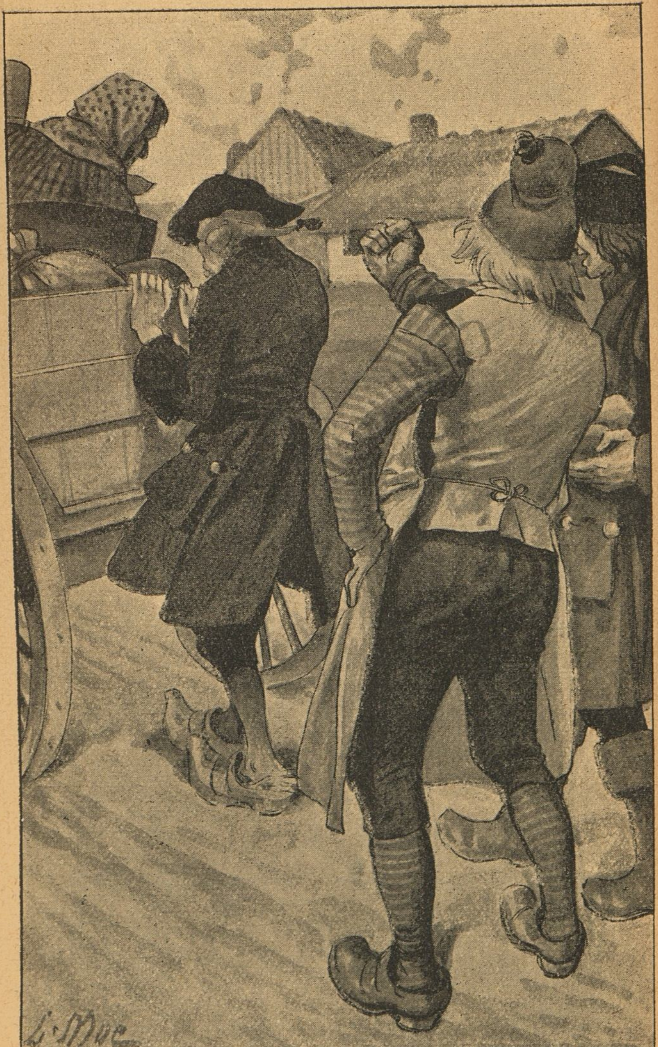
Hvad skulde det betyde? Da de kom ud og saa, var Vognen stoppet fuld af Brød og Kød og andre Madvarer, et Anker Øl . . . og Præsten forlangte at faa de store Træsko paa og komme afsted.

Der blev Spektakel! Jokum Stisen kom med Undskyldninger, og han bandte, og han gjorde Vederlag. Men nægte kunde han ikke, der var for mange Vidner. Saa skældte han jo Præsten ud, kaldte ham for det værste, men den bitte Mand var nu kommen i Tanker om, at det skulde være. Hvordan han havde faaet Madamen overtalt, er ikke godt at sige, men maaske kunde hun denne ene Gang se det kloge i, hvad Tordenhovedet vilde tage sig for; hun var ligesaa stind som han. Knustrupgaard var jo ogsaa nok en Taabelighed værd.

Der var han skam bleven hængende ved det, Jokum Stisen. Nogle af de andre vilde snakke Præsten fra det, fordi de tyktes det var sært . . . ja det var jo mere end sært. Han kom jo fra sit Embede paa den Maade, hvad var det her for noget? Men han forlangte at komme i Træskoene. Saa prøvede de at grine Modet fra ham, men Madamen stod ham bi, hun kæftede oppe fra Agestolen. Det stod længe paa, inden de kunde blive enige.

Men Jokum Stisen kunde ikke redde sig fra det. Saa smed han Træskoene ud i Skidtet, nu kunde Præsten — saa bandte han — sejle til Helvede i dem. Han var saa gal som en Tysker. Præsten ikke saa meget som gik i Rette med ham, han tog Træskoene paa. Det var hans Alvor; han var trukken i tre Par tykke Uldhoser for at fylde Trugene nogenledes ud, han var en klejn og skrøbelig Mand. De kunde jo ikke lade være at grine, da han nu stod der i den Positur som en anden Pilgrim. Men saa fik de at se, hvad han og Konen havde spekuleret ud . . . de lod Kusken køre til ligesaa magelig, og saa tog Præsten fat i Bagsmækken af Vognen med begge hans Hænder! Saadan drog de ud af Gaarden.

Fra Randholm og til Hamborg det er det meste af Jylland igennem! Det tog Hr. Manwol en Maaned og nogle Dage. Man skulde ikke tro, han førte det igennem, men det gjorde han nu. Præsten storkede sine tre—fire Mil om Dagen, somme Tider mer, somme Tider mindre. Mange Genvordigheder havde han, og meget maatte han

døje af Folk. Nogle troede, han var forstyrret, og vilde have ham sat fast, andre overfusede ham for den Synd, han begik mod sin Stand. En Præst, det var jo ikke noget lig.

Førenstid Toget kom til en By, var Snakken gaaet i Forvejen, og de samlede sig sammen om den gale Præst i Hundredevis. De spyttede paa ham. De sværmede og sang: Malebrok er død i Krigen . . . i Kolding blev han nok arresteret, men kom paa fri Fod igen.

Jokum Stisen havde Ryttere ude hele Tiden, der skulde passe paa, han ikke satte sig op at køre; naturligvis gjorde de ham ogsaa hvad Skade de ellers kunde. Sønden til Frederits tog de sig for at brække en Bro op, for at han ikke skulde komme over, men det var jo blot til den blev gjort i Stand igen.

Han led meget ved det, Præsten, han kunde nap og knap hænge sammen den sidste halve Snes Dage. Huller havde han paa Fødderne, stiv og ussel var han. Men Madamen sad jo oppe i Agestolen og snakkede godt for ham, naar han var ved at tabe Kræfterne. Træskoene blev tunge, han slæbte dem efter sig, ligesom Slaverne trækker Kuglen efter Benene. Den ene af dem gik nok ogsaa i Stykker, da de var kommen et Stød ind i Holsten, men de fik den bødet ved en Smed.

Ja det var en Gang for alle Præstens Synder! Kanskesig lettede han ogsaa andre deres Samvittighed ved det han der tog paa sig! De siger, at han græd somme Tider, mens han slæbte sig over den vilde Landevej og holdt sig til Vagsmækken og var saa rent lagt øde. Saa trøstede Konen ham jo. Naarenstid han havde det haardest, skulde Hjælpen jo ogsaa ligge ham nærmest, for os at tykke . . . saa tog han vel i sit stille Sind til Bønnen.

Og de kom til Hamborg. Da var Præsten ogsaa syg og laa i mange Dage. Siden efter at han var kommen hjem, blev han sat af, men det havde han nok belavet sig paa. Knustrupgaard fik han. Der laa jo Proces, men Jokum Stisen maatte træde fra Gaarden. Hr. Manwol sad paa den saalænge han levede. Det kom ham tilpas at hvile efter den Hamborgrejse. Nu blev han Herremand. Men det var nok ogsaa Madamen der styrede, siger de, da de fik Gaarden at raade for.

Den tapre Hingst.

Et Træk fra gammel Tid ved Joh. Skjoldborg.

Det var den Tid, da Landet ikke var saa dyrket som nu, da store Skove og Heder strakte sig bredt og langt ind mellem Landsbyer og enlige Gaarde, da Folk havde langt længere til Grander end nu om Stunder. Den Tid, da der var Ulve her i Landet, da der var mange af dem, og da Staten betalte en Ducør for hver dræbt Ulv.

Oppe i Jydske Aas i Vendsyssel laa Enestegaarden Thorsholm, — eller den hængte næsten som en Skaderede mellem kratbevoksede Toppe af stejle Udløbere. Langt var der til Landsbyen, længere til Sæby og endnu længere til Hjørring.

Ensomt laa den gamle Gaard.

Faamælt var Bonden, der boede i den, som hans Fader havde været det før ham. Hans Kvinde talte heller ikke meget, og det samme gjaldt ogsaa Børnene og Tjenestefolkene.

Disse Folk skulde nemlig samle alle deres Tanker for at faa Føden ud af den daarlige Sandjord. Og hvor Kampen for Brødet er saa besværlig, bliver Mennesket let tavs. Desuden talte Naturen her ved Dag og ved Nat saa mægtigt, at den nok kunde lukke Menneskets Mund. Naar ikke Storm og Uvejr hylede i de vilde Slugter, tudede sultne Ulve over snedækkede Marker. —

Det er Juleaften. Noget før Nadvertid. Sødgrøden og den saltede Havtorsk med Sennopsdyppelse er snart færdig til at sætte frem paa den hvidtskurede Bordskive.

Bonden staar og drikker en Taar af Ølkovsen. Med ét tager han den fra Munden med et Ryk. Hans Ansigtstræk synes at stivne, og hans Øjne at blive dobbelt saa store, som de virkelig er.

Saa kommer Konen forfærdet ind med en Grydeské i Haanden — fulgt af to skrækslagne Piger.

Der høres raske Klip—Klap paa Bryggersgulvets Stenpikning, og Karlen og Stordrengen aabner — begge forpustede — Døren.

I det samme stikker Gammelfa'ren sit rystende hvid-haarede Hoved, der er dækket med den rød-uldne Toplue, indenfor. Uagtet hans Sanser er svækkede, har han hørt det inde i sit Aftægtsrum, der vender ud mod Krattet.

Alle har hørt det. I alles Ansigter tegner sig det forfærdende Ord: Ulvene.

Alle har uvilkaarligt søgt sammen, som alt levende gør over for det overhændigt rasende. Og nu sidder de, som de ventede et Uvejr af Dommedags-Byger slupne løs over Huset.

En Gang imellem er det, som man kan høre Hyl og Tuden, der kommer nærmere. De ser alle paa hinanden med spørgende Miner: Kan I høre?

Endelig er Ulvehylene tydelige, saa skærende tydelige. De gjalder i Bakkerne og Gaardsrummet.

Det, der gør det til en saa uhyre angstfuld Situation, er den Omstændighed, at det ikke er et eller et Par enkelte Ulve, men at det derimod er en Flok, og det en stor og rasende Flok. Det maa det være. Karlen kan ogsaa gennem Portrummet paa Baggrund af den høje Sne, se den ene sorte Ulvekrop fare forbi efter den anden.

Men i Stuen er der dødsstille.

Thorsholm er ingen stærkbygget Gaard. De lerklinede Bindingsværksfelter er enkelte Steder nedfaldne, og der er Steder paa Stalden, hvor kun det bare Halmfletværk dækker Aabningerne. Thorsholm er ikke udstyret til at kunne modtage nogetsomhelst Anløb. Den affidesliggende Enestegaard er en maadelig Fæstning for Dyr og Mennesker.

Snart lyder Spring og Brølen og Tuden og Vrinsken i en forvirret og fortvivlet Blanding. Det er ovre fra Stalden. Larmen naa'r ind i Stuen, og der er noget rørende ved den Angst, som dirrer i Lydene fra de forskellige Dyrestruber.

Den Maske, hvortil Skrækken har stivnet Bondens Ansigtstræk, viger for det naturlige Liv. Han rejser sig.

„Vi maa tage os sammen," siger han og stryger sig over Panden og Øjnene, som han vilde fjærne noget.

Larmen og Hylene derudefra stiger i en Lydbølge, og det farer igennem dem allesammen.

„Vi har da i det mindste to Bøsser paa Gaarden, og lidt Ammunition finder vi vel ogsaa," fortsætter han.

Konen er forknyt. Hun græder og ryster og ryster paa Hovedet.

„Ja, men noget maa vi da gøre!" siger han til hende.

Man faar nu travlt med at finde Vaabnene frem. I en af Skufferne i det gamle Chatol, der er fyldt med Alting som et Pulterkammer, finder de Krudtet.

Mændene giver sig til at lade, og Kvinderne staar paa Vinde for at kunne bringe hid, hvad som tilhører. Stordrengen kigger med store interesserede Øjne fra den ene til den anden. Men Gammelfa'ren rokker om paa Gulvet, virrer med Hovedet og sukker: „Gu' Faader fri vos! Gu' Faader fri vos!"

Saa sætter han sig ved Siden af Lerovnen, lader Munden mimrende gaa paa gamle Folks Vis og siger endelig højt: „Gid Fa'n han ogsaa glo i 'et!"

Ingen tænker paa, at Grøden svides.

Ikke heller paa, at det er Juleaften. —

Det dundrer udefra, som der blev slaaet paa Træværk med store Hamre, eller som af vældige Spark. Og atter stiger en Lydbølge af Skraal og Vrælen ind til dem.

„Naa," siger Bonden og sætter en Knaldhætte paa, „vi maa gøre, hvad vi kan!"

Fra Bryggerset kan de komme gennem et Brændselsrum og et smalt Udskur ud til Porten og derfra fører en Dør til andre Rum, hvor ogsaa Stalden ligger.

Bonden og Karlen lister sig frem mellem Bøtter og Baljer, mellem Maskekar og Valletønde. Stordrengen holder sig i Nærheden med den tændte Lygte, som han dækker med Fligen af sin Trøje, naar han ikke skal lyse for de andre to.

De kommer til Porten. Her standser de og lytter. Der er helt stille, synes de. De trækker Vejret dybt og lytter igen.

„Kan du høre noget?" hvisker Bonden.

„Ikke det mindste!" svarer Karlen.

De bliver staaende i Porten. Bondens Rigdom er hans Kreaturbesætning. Det er disse Høveder, der trækker

hans Plov, der fylder hans Sulekar, hans Uldsække og hans Mælkespande, og det er dem, der gro'r Skillinger paa fra Vaar til Høst. Hvis de ødes eller røves — ja, saa ved han ingen Redning . . . Og der er den dejlige, sort-brune Hingst, som han selv har opdrættet, og som de alle holde saa uhyre af, fordi den fra Føl — da Moderen døde — er bleven flasket op, elsket op af dem alle i Gaarden, og har gaaet ude og inde mellem Folkene næsten som et Menneskebarn . . .

„Jeg kan da ikke begribe," hvisker Bonden igen, „hvorfor der er saa stille alle Vegne."

De sætter en lang Stige til Høstænget og kravler op i Portrummet for at komme hen paa Ranen over Stalden. Dér vil de kunne iagttage, hvad der sker, mener de.

Under mange Formaninger til Drengen om ikke at holde Lygten for tæt til Spindelvævet, der hænger tykt under Sparreværket — og Formaninger om at gaa varlig og uhørlig frem, nærmer de sig Staldranen.

Her er ganske stille. Kun de sædvanlige Pust og Dyredrøn høres.

Da de har ligget og lyttet en lille Tid, griber Bonden rask Lygten fra Drengen og siger: „Vi maa Sateme se, hvad der er at gøre!" Han stikker Lygten ned gennem en aaben Lem og ser sig om.

Ulve er der ingen af.

Et større Stykke af den svage Udmur er sønderbrudt, og der er fri Ind- og Udfart gennem Aabningen.

Høvderne staar godt nok i Baasene. De fleste af dem er der da i al Fald.

Men Ulvene er borte.

Og den sortbrune Hingst er ogsaa borte.

Da jamrer Bonden sig, og baade Drengen og Karlen ser forknytte ud.

De kravler ned i Stalden, gaar ud gennem Aabningen paa Sneen. Maanen er staaet op. Der er tæt fyldt med Ulvetraadd. Der findes ogsaa Spor af Hingstens Hove, og de følger Sporene bort over Marken.

Dér finder de en Ulvekrop, som Hingsten har sparket død. Det er egentlig kun Rester; den er halvædt.

De følger Sporet et Stykke endnu og finder to lignende Ulvekroppe til.

Saa tør de ikke fjærne sig længere fra Gaarden.

De skynder sig hjem, faar et Øg spændt for den store Kælke og slæber Ulvekroppene hjem paa Loen, de er Penge værd. De tætner ogsaa Aabningen paa Stalden med Halmknipper og hvad de bedst kan.

Ulykken er dreven over for denne Gang. Men alle Gaardens Beboere baade mandlige og kvindelige er meget bedrøvede over, at deres Kælebarn „Klaus“ har maattet lade sit unge Liv inde mellem Bakkerne, hvor de nedrige Dyr vel har revet ham ihjel. Imorgen maa de ud at finde Resterne af ham, der skal jordes ordentlig, saa hverken Krager eller Ravne skal hakke og hugge i ham.

De æder deres Julenadver og synger deres Julesalmer. Og gaar i Seng baade glade og bedrøvede.

— Men næste Morgen aarle, før det blev lyst, stod „Klaus“ i Portrummet.

Han rystede over hele Kroppen som Espeløv, hans Hud var revet op i blodige Flænger, og han saa underlig, syg ud af Øjnene. Men „Klaus“ var det dog alligevel, og levende var han. „Klaus“ havde saa alligevel klaret sig fra Ulvene i Nattens vilde Fart og Flugt over Bjærgene.

Folkene paa Thorsholm plejede „Klaus“, som han var et Menneskene, og efterhaanden kom han sig. Han levede alle sine Dage paa den gamle Enestegaard, og han blev meget gammel inden en Kugle endte hans Tilværelse.

Men aldrig mere fik han sine Øjnes Glans og sin Fyrighed tilbage. Saalænge han levede hvilede der fra Ulvestriden en vis Sløvhed og Slaphed over ham.

Det skal bare tilføjes, at Bonden paa Thorsholm, da det blev Dag, fulgte Ulve- og Hingstesporet videre, og at han indsamlede saa mange Ulve — dræbt af „Klaus“s rappe Hove — at han af Staten fik udbetalt den nette Sum af 200 Sletdaler.

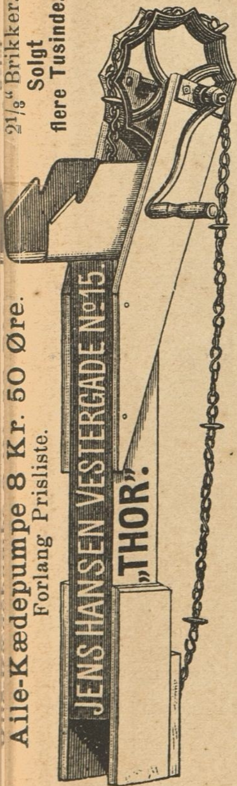
Det er forstaaeligt, at Mindet om den tapre Hingst har holdt sig i Live til denne Dag.

Indholdsfortegnelse.

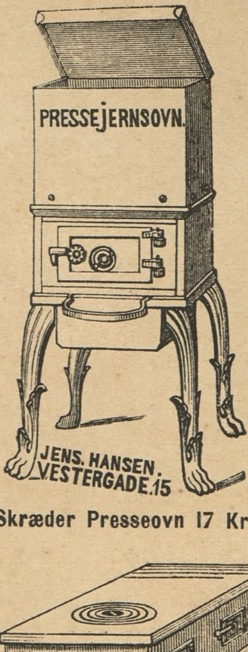
Jens Hansen,

Kjøbenhavn K. **15, Vestergade 15.** Kjøbenhavn K

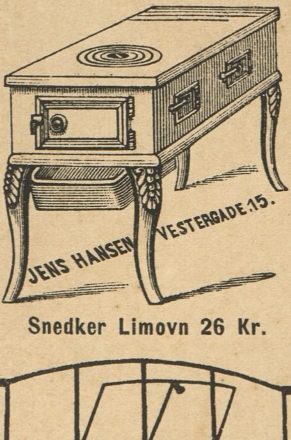
2 1/8" Brikker. **Solgt flere Tusinde.**

Aille-Kædepumpe 8 Kr. 50 Øre.
Forlang Prisliste.

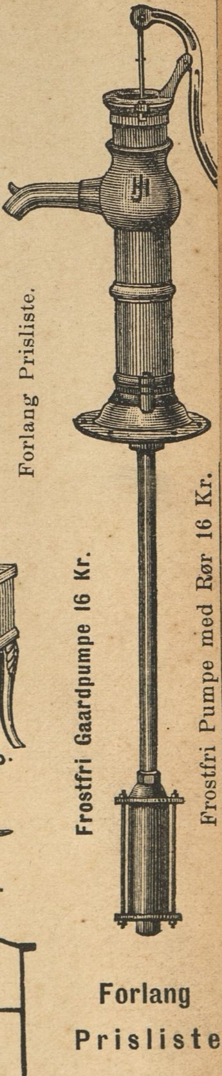

Skræder Presseovn 17 Kr.

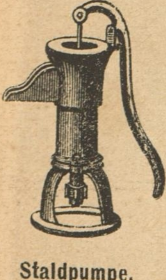
Snedker Limovn 26 Kr.

Forlang Prisliste.

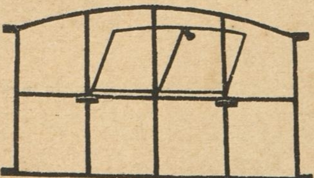

Frostfri Gaardpumpe 16 Kr.

Frostfri Pumpe med Rør 16 Kr.

Staldpumpe.
Køkkenpumpe.
9 Kr.

Pris 1 Kr. 30 Øre
med Opluk.

Forlang
Prisliste
over
Staldvinduer

Flinchs Almanak

Pris: 50 Øre

Provindsboghandlernes Almanakforlag.